

CYNGOR SIR YNYS MÔN

ADRODDIAD I'R:	CYNGOR SIR
DYDDIAD:	28 CHWEFROR 2017
PWNC:	CYNLLUN ARIANNOL TYMOR CANOL A'R GYLLIDEB 2017/18
DEILYDD (ION) PORTFFOLIO:	Y CYNGHORYDD HE JONES
PENNAETH Y GWASANAETH:	MARC JONES (EST. 2601)
AWDUR YR ADRODDIAD:	Marc Jones
FFÔN:	2601
E-BOST:	rmjfi@ynysmon.gov.uk
AELODAU LLEOL:	d/b

A - Argymhelliad / argymhellion a rheswm / rhesymau

1. CYNLLUN ARIANNOL TYMOR CANOL A'R GYLLIDEB 2017/18

1.1 Pwrpas

Cytunodd y Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ar 14 Chwefror 2017, ar nifer o faterion allweddol mewn perthynas â chyllideb 2017/18. Bydd hyn wedyn yn caniatáu i'r argymhellion terfynol gael eu cyflwyno i'r Pwyllgor hwn yn ei gyfarfod ar 28 Chwefror, 2017. Y materion y mae angen cytuno arnynt yw: -

- Cyllideb Refeniw'r Cyngor a'r Dreth Gyngor ar gyfer 2017/18 yn sgil hynny;
- Strategaeth Ariannol ddiweddaedig y Cyngor ar gyfer y Tymor Canol;
- Defnydd o arian unwaith ac am byth i gefnogi'r gyllideb.

1.2 Crynodeb

Mae'r papur hwn yn dangos y cynigion manwl ar gyfer y gyllideb refeniw y mae angen eu hadolygu a'u cytuno arnynt yn derfynol ar gyfer 2017/18 ac effaith ddilynol hynny ar gyllideb refeniw Cyngor Sir Ynys Môn. Mae'r rhain yn faterion i'r Cyngor gytuno arnynt a gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith wneud argymhellion terfynol i'r Cyngor.

Mae hefyd yn diweddarau'r Strategaeth Ariannol ar gyfer y Tymor Canol sy'n darparu cyd-destun ar gyfer gwaith ar gyllidebau'r Cyngor yn y dyfodol. Fodd bynnag, dylid nodi y bydd adroddiad pellach ar Strategaeth Ariannol y Cyngor ar gyfer y Tymor Canol yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith yn ddiweddarach yn y flwyddyn pan fydd gwybodaeth bellach ar yr economi a'r setliad arfaethedig i lywodraeth leol ar gyfer y dyfodol yn gliriach.

2. ARGYMHELLION YNGHYLCH Y GYLLIDEB REFENIW A'R DRETH GYNGOR 2017/18

Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith: -

- Nodi'r cyfarfodydd ymgynghori ffurfiol ar y gyllideb ac ystyried yr adborth a gafwyd yn sgil hynny ac fel yr amlinellir yn Adran 2 Atodiad 1 ac Atodiad 2;
- Nodi'r crynodeb yn Adran 11 ar oblygiadau'r cynigion cyllidebol o safbwynt cydraddoldebau;
- Cytuno ar fanylion terfynol cyllideb arfaethedig y Cyngor gan gynnwys y cyllid diwygiedig mewn ymateb i'r pwysau ar y gyllideb a'r arbedion arfaethedig fel y'u dangosir yn Adran 10 Atodiad 1 ac Atodiad 3;

- Dyrannu'r arbedion sydd eu hangen o ran cyllidebau ysgolion i'r 3 sector ysgolion fel yr amlinellir yn Adran 12 Atodiad 1;
- Nodi argymhelliad y Swyddog Adran 151 bod o leiaf £6m yn cael ei gadw ym malansau'r Gronfa Gyffredinol ar gyfer 2017/18;
- Nodi'r sylwadau a wnaed gan y Swyddog Adran 151 ar gadernid yr amcangyfrifon a wnaed fel y cânt eu hamlinellu yn Adran 8 Atodiad 1;
- Argymell cyllideb net ar gyfer y Cyngor Sir a'r cynnydd yn lefel y Dreth Gyngor o ganlyniad, gan nodi y bydd penderfyniad ffurfiol, yn cynnwys y Praeseptau i Heddlu Gogledd Cymru a'r Cyngorau Cymuned yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor ar 28 Chwefror, 2017;
- Awdurdodi'r Swyddog Adran 151 i wneud unrhyw newidiadau a all fod yn angenrheidiol cyn cyflwyno'r cynigion terfynol i'r Cyngor;
- Cytuno fod unrhyw gyllidebau a arweinir gan y galw ac y ceir pwysau annisgwyl arnynt yn ystod y flwyddyn ariannol, yn gallu tynnu ar gyllid o'r cyllidebau wrth gefn cyffredinol;
- Gofyn i'r Cyngor awdurdodi'r Pwyllgor Gwaith i ryddhau hyd at £250k o'r balansau cyffredinol os bydd y gyllideb wrth gefn gyffredinol wedi'i hymrwymo'n llawn yn ystod y flwyddyn;
- Dirprwyo i'r Swyddog Adran 151 y pŵer i ryddhau hyd at £50k o'r gronfa wrth gefn gyffredinol ar gyfer unrhyw un eitem. Ni chaniateir cymeradwyo unrhyw eitem dros £50k heb gael caniatâd ymlaen llaw gan y Pwyllgor Gwaith;
- Argymell cynnydd o 2.5% yn y Dreth Gyngor i'r Cyngor llawn.

B - Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a pham wnaethoch chi eu gwrthod a / neu ddewis yr opsiwn hwn?

Ystyriwyd nifer o opsiynau yn dilyn rhyddhau'r cynigion cychwynnol ar gyfer y gyllideb. Mae'r cynigion terfynol ar gyfer y gyllideb yn cymryd i ystyriaeth y setliad terfynol i lywodraeth leol, y sylwadau a gafwyd yn ystod y broses ymgynghori a barn y Pwyllgor Sgriwtini.

C - Pam fod y penderfyniad hwn yn un i'r Pwyllgor Gwaith?

Yn unol â'r Cyfansoddiad, rhaid i'r Pwyllgor Gwaith gyhoeddi ei gynnig terfynol ar gyfer y gyllideb cyn iddo gael ei ystyried gan y Cyngor.

CH - A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â pholisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

D/B

D - A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

D/B

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth wnaethon nhw ei ddweud?
1	Prif Weithredwr / Tîm Strategol Arweinyddiaeth (UDA) (gorfodol)	Mae'r Prif Weithredwr a'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth wedi bod yn rhan o'r broses o osod y gyllideb ar ei hyd ac maent yn cytuno gyda'r adroddiad ac yn cefnogi'r cynnig terfynol ar gyfer y gyllideb
2	Cyllid / Adran 151 (gorfodol)	D/B - y Swyddog Adran 151 yw awdur yr adroddiad
3	Swyddog Cyfreithiol / Monitro (gorfodol)	Mae'r Swyddog Monitro yn aelod o'r UDA ac o'r herwydd, mae sylwadau'r swyddog wedi cael eu cymryd i ystyriaeth.
4	Adnoddau Dynol (AD)	-
5	Eiddo	-
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	
7	Sgriwtini	Ystyriwyd y cynigion terfynol ar gyfer y gyllideb gan y Pwyllgor Sgriwtini yn ei gyfarfod ar 6 Chwefror 2017. Caiff diweddariad ei ddarparu mewn adroddiad ar wahân.
8	Aelodau lleol	
9	Unrhyw gyrff allanol / eraill	
E - Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	Economaidd	
2	Gwrth-dlodi	
3	Trosedd ac Anhrefn	
4	Amgylcheddol	
5	Cydraddoldebau	
6	Cytundebau Canlyniad	
7	Arall	
F - Atodiadau:		
<ul style="list-style-type: none"> • Atodiad 1 – Adroddiad manwl ar y Cynigion ar gyfer y Gyllideb • Atodiad 2 – Crynodeb o Ganlyniadau'r Broses Ymgynghori • Atodiad 3 - Dadansoddiad o'r Arbedion Arfaethedig • Atodiad 4 – Crynodeb o'r Gyllideb Refeniw Arfaethedig ar gyfer 2017/18 fesul Gwasanaeth 		
FF - Papurau cefndir (cysylltwch â'r awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):		

1. CYFLWYNIAD A CHEFNDIR

- 1.1. Mae'r adroddiad canlynol yn nodi'r cynigion ar gyfer cyllideb refeniw 2017/18 ac mae'n un o gyfres o adroddiadau sy'n rhoi darlun cyffredinol o sefyllfa ariannol y Cyngor ac yn sicrhau bod y cyllid sydd gan y Cyngor yn cael ei ddyrannu i fodloni ei flaenoriaethau. Mae'r adroddiadau eraill sy'n ffurfio rhan o gyfres o adroddiadau yn ymwneud â Rhaglen Gyfalaf y Cyngor, Strategaeth y Cyngor ar gyfer Rheoli'r Trysorlys, Ffioedd a Thaliadau a Defnyddio Cronfeydd Wrth Gefn y Cyngor.
- 1.2. Mae'r gyllideb refeniw a'r angen parhaus i ddod o hyd i arbedion refeniw wedi cael ei yrru gan y Strategaeth Ariannol ar gyfer y Tymor Canol. Gellir crynhoi'r Strategaeth a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ym mis Medi 2016 fel a ganlyn: -

Tabl 1

Cynllun Ariannol ar gyfer y Tymor Canol 2017/18 i 2019/20

	2017/18 £ 'm	2018/19 £ 'm	2019/20 £ 'm
Cyllideb Refeniw Net D / Y	124.04	124.45	123.40
Pwysau Cyllideb a Chwyddiant	3.90	0.84	1.72
Cyllideb ddiwygiedig	127.94	125.29	125.12
Cyllid Allanol Cyfun	91.38	89.00	86.60
Y Dreth Gyngor	33.07	34.40	35.77
Cyfanswm y Cyllid	124.45	123.40	122.37
Arbedion Angenrheidiol	3.49	1.89	2.75
Prif Ragdybiaethau			
Dyfarniadau cyflog	1.0%	1.0%	1.5%
Chwyddiant cyffredinol	1.0%	2.0%	2.4%
Gostyngiad Cyllid Allanol Cyfun	-0.6%	-2.6%	-2.7%
Cynnydd yn y Dreth Gyngor	3.0%	4.0%	4.0%

- 1.3. Cymeradwyodd y Pwyllgor Gwaith ei gynigion cychwynnol ar gyfer y gyllideb yn ei gyfarfod at 7 Tachwedd 2016 a chymeradwywyd gosod y gyllideb ddigyfnewid ar £128.26m ac yn seiliedig ar y setliad dros dro a chynnydd o 3% yn y Dreth Gyngor, nodwyd mai £ 2.9m oedd y bwlch cyllidebol a bod y lefel hon o arbedion wedi cael ei nodi.

2. YMGYNGHORIAD Y CYNGOR

- 2.1. Cyhoeddodd y Cyngor ei gynigion ar gyfer y gyllideb ar 11 Tachwedd 2016 a daeth y cyfnod ymgynghori i ben ar 16 Rhagfyr 2016. Gofynnwyd i ddinasyddion, partneriaid, cydranddeiliaid a staff ymateb i'r ymgynghoriad drwy wahanol ddulliau gan gynnwys: -

Arolygon ar-lein;

- Arolwg ar-lein yn benodol i bobl ifanc
- Ysgrifennu llythyr neu anfon e-bost at y Cyngor.

Yn ogystal, cynhaliodd y Cyngor:-

- 7 o grwpiau ffocws ar gyfer pobl ifanc dan 25 oed;
- Fforwm Pobl Hŷn;
- Sesiwn gyda Phrif Athrawon ac Uwch Reolwyr Ysgolion;
- Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned;
- Fforwm Partneriaeth (yr Heddlu, y Gwasanaeth Tân, Iechyd, Cynghorau Tref a Chymuned, Trydydd Sector).

2.2. Mae canlyniadau'r broses ymgynghori ynghlwm yn Atodiad 2.

3. Y GYLLIDEB DDISYMYD DDIWYGIEDIG AR GYFER 2017/18 A'R BWLCH CYLLIDEBOL

3.1. Ers cwblhau'r cynnig cychwynnol ar gyfer y gyllideb, gwnaed ychwaneg o waith i adolygu a diwygio'r gyllideb ddisymyd ar gyfer 2017/18. Mae hyn wedi arwain at nifer o newidiadau a manylir ar y rhain yn Nhabl 2 isod: -

Tabl 2

Addasiadau i'r Gyllideb Ddisymyd

	£'m	£'m
Y Gyllideb Ddisymyd fel yr oedd ar 7 Tachwedd 2016		128.259
Grantiau a Chyfrifoldebau Newydd a oedd wedi eu cynnwys yn y Setliad Terfynol	0.163	
Ardoll y Gwasanaeth Tân – Addasiad Terfynol	0.012	
Addasiad i Gyllid yr UPCC wedi ei gynnwys fel newid yr ymrwymwyd iddo	0.125	
Gweddarlledu Cyfarfodydd y Cyngor	0.010	
Cywiro Chwyddiant ar Gyllidebau Incwm	(0.022)	
Addasu Costau Cyllido Cyfalaf	(0.705)	
Cynnwys Cronfa Wrth Gefn ar gyfer Digwyddiadau Unwaith ac am Byth	0.030	
Cyfanswm yr Addasiadau i'r Gyllideb Ddisymyd		(0.387)
Y Gyllideb Ddisymyd Ddiwygiedig fel yr oedd ar 14 Chwefror 2017		127,872

3.2. Cafodd ffigurau'r setliad terfynol eu cyhoeddi gan Lywodraeth Cymru ar 21 Rhagfyr 2016. Ar draws Cymru, gwelwyd cynnydd o £23.631m yn yr Aseiad Gwariant Safonol, fodd bynnag, gwelwyd cynnydd hefyd o £16.772m yn y Dreth Gyngor a ragwelwyd ynghyd â gostyngiad o £0.658m yn y cyllid ar gyfer topio i fyny. O ganlyniad, cynyddodd y Cyllid Allanol Cyfun (AEF) ar gyfer Cymru gan £6.20m o gymharu â'r ffigur yn y setliad dros dro gyda hynny'n ei dro yn newid ffigur AEF y Cyngor, gyda'r ffigur terfynol yn £92.652m, cynnydd o £0.364m o gymharu â'r ffigur dros dro.

3.3 Mae'r Cyngor wedi penderfynu gosod premiwm o 25% ar dai sydd wedi eu dynodi fel rhai gwag (h.y. sydd wedi bod yn wag am gyfnod hwy na'r cyfnod eithrio) a thai a ddynodir fel ail gartrefi i drethdalwyr y Cyngor. Byddai'r premiwm hwn, ynghyd â chynnydd 3% yn y Dreth Gyngor, yn creu £33.67m. Felly, byddai cyfanswm y cyllid sydd ar gael i'r Cyngor yn £126.32m, diffyg o £1.552m.

3.4 I bontio'r bwch cyllido gyda'r Dreth Gyngor yn unig, byddai angen ei chynnyddu 7.75%.

4. ARBEDION CYLLIDEB REFENIW

4.1 Yn ei gynigion cychwynol ar gyfer y gyllideb, nodwyd ac ymgynghorwyd ar gyfanswm o £2.9m o arbedion referniw. Roedd y cynigion unigol ar gyfer arbedion wedi cael eu hadolygu ymhellach gan y Tim Cyfrifeg a'r Rheolwyr Gwasanaeth. Canfuwyd yn yr adolygiad na fyddai modd cyflawni gwerth £0.314m o'r arbedion cychwynol yn ystod 2017/18.

4.2 Mae'r cynigion ar gyfer arbedion yn y Gwasanaeth Ieuenctid (£90k) a'r Gwasanaeth Llyfrgell (£30k) yn dibynnu ar benderfyniad a fydd yn cael ei wneud ar ôl i'r Pwyllgor Gwaith gyfarfod i gwblhau'n derfynol ei gynigion ar gyfer cyllideb 2017/18. Mae'r arbedion hyn wedi cael eu cynnwys a bydd y gyllideb yn cael ei haddasu unwaith y bydd penderfyniad terfynol ynghylch y ddarpariaeth o wasanaethau yn y dyfodol wedi cael ei wneud. Bydd hyn yn arwain at gyfraniad i neu o gronfa wrth gefn gyffredinol y Cyngor yn 2017/18 a bydd y gyllideb yn cael ei hailddatgan yn 2018/19.

4.3 Mae cyfanswm o £153k o gynigion ar gyfer arbedion wedi eu nodi fel rhai y mae angen gwneud gwaith pellach arnynt cyn y gellir eu cyflawni. Nid oes dim ar y funud i awgrymu na fydd modd cyflawni'r arbedion ond mae'n bosibl na fyddant wedi cael eu gweithredu erbyn 1 Ebrill 2017. Mae hyn yn peri risg i'r gyllideb ac fe drafodir hynny'n nes ymlaen yn yr adroddiad.

4.4 Mae cynigion wedi cael eu cyflwyno ar gyfer arbedion terfynol a fydd werth £2.586m. Ceir crynodeb fesul gwasanaeth yn Nhabl 3 isod a chrynodeb fesul categori yn Nhabl 4.

Tabl 3

Crynodeb o'r Cynigion ar gyfer Arbedion gan Wasanaethau

Gwasanaeth	Cynigiwyd £'000	I'w gweithredu £'000	Ddim yn Bosibl i'w Gweithredu £'000
Oedolion	574	559	15
Plant	0	0	0
Tai	41	41	0
Addysg - Canolog	340	279	61
Addysg – Wedi ei ddatganoli i Ysgolion	990	876	114
Diwylliant	89	87	2
Hamdden	56	56	0
Economaidd a Morwrol	30	25	5
Priffyrdd a Thrafnidiaeth	77	77	0
Eiddo	282	230	52
Gwastraff	56	32	24
Gwarchod y Cyhoedd	52	52	0
Cynllunio	54	54	0
Busnes y Cyngor	18	18	0
Trawsnewid	120	79	41
Adnoddau	121	121	0
Cyfanswm	2,900	2,586	314

Tabl 4

Crynodeb o'r Arbedion yn ôl Categori

Categori arbedion	Cynigiwyd £'000	I'w gweithredu £'000	Ddim yn Bosibl i'w Gweithredu £'000
Rhoi'r Gorau / Trosglwyddo Gwasanaeth	167	135	32
Dileu swyddi gweigion / swyddi nad oes eu hangen	126	86	40
Ailstrwythuro Staff	266	214	52
Arbedion Effeithlonrwydd cyffredinol	710	710	0
Arbedion Caffael	220	220	0
Gostyngiad yng Ngostau Ysgolion (dim yn gysylltiedig â dysgu)	330	216	114
Gostyngiad mewn Grantiau	37	37	0
Creu Incwm	504	443	61
Trawsnewid Gwasanaethau	540	525	15
Cyfanswm	2,900	2,586	314

- 4.5 Mae'r gyllideb arfaethedig yn cynnwys darpariaeth wrth gefn o £300k a fydd yn cwrdd ag unrhyw gostau diswyddo'n codi o ailstrwythuro strwythurau staffio. Bydd unrhyw gynnig i ailstrwythuro strwythurau staffio sy'n arwain at dalu taliadau diswyddo'n gorfod dangos y byddai'n arwain at arbedion parhaol yn y gyllideb sydd yn uwch na chost y diswyddiad dros gyfnod o amser y cytunwyd arno.
- 4.6 Felly, gan gymryd i ystyriaeth lefel ddiwygiedig yr arbedion, dangosir y sefyllfa o ran y gyllideb ddiwygiedig yn Nhabl 5 isod:-

Tabl 5

Sefyllfa'r Gyllideb Ddiwygiedig ar ôl gwneud Arbedion

	£'m
Cyllideb Ddisymyd fel yr oedd ar 14 Chwefror 2017	127.872
Arbedion a Nodwyd	(2.586)
Y Gyllideb Refeniw Ddiwygiedig ar ôl Arbedion	125.286
Cyllid Allanol Cyfun	(92.652)
Y Gofyniad Cyllidebol i'w Ariannu o'r Dreth Gyngor	32.634

5. PWYSAU A THWF

- 5.1. Yn adroddiad monitro'r Cyngor at ddiwedd chwarter 3, dangoswyd bod y Gwasanaethau Plant a'r Gwasanaethau Oedolion dan bwysau, yr un modd â'r gyllideb Addysg All-sirol. Er bod disgwyliad ar bob gwasanaeth i gadw o fewn eu cyllidebau, mae hyn yn anodd mewn gwasanaethau sy'n cael eu harwain gan y galw amdanynt

Yn ychwanegol at y pwysau arferol ar gyllidebau sy'n cael eu harwain gan y galw amdanynt, mae penderfyniadau a wnaed sydd yn rhannol y tu allan i reolaeth y Cyngor hefyd wedi arwain at bwysau ychwanegol ar gyllidebau. Mae'r rhain yn cynnwys:-

- Lwfansau i Ofalwyr Maeth – Cyflwynodd Llywodraeth Cymru lwfans sylfaenol cenedlaethol yn 2011 ac adolygir y lwfansau hyn bob tair blynedd. Ar ddechrau mis Ionawr 2017, hysbyswyd y Cyngor bod yr adolygiad yn argymhell cynnydd dros y tair blynedd nesaf. Bydd hyn yn creu pwysau ychwanegol o £35k ar y gyllideb yn 2017/18.
- Ffioedd Gofal Preswyl – Mae Llywodraeth Cymru wedi cynyddu lefel y cynilion y gall cleient eu cael cyn gorfod talu'r ffi lawn am ofal preswyl o £24,000 i £30,000. Er bod y setliad terfynol yn cynnwys £110k ychwanegol i gwrdd â'r gost ychwanegol, tybir y bydd y newid yn cael effaith ar 18 o gleientiaid ac y bydd eu ffi wythnosol yn gostwng gan fwy na £300 ar gyfartaledd. Mae hyn yn creu pwysau ychwanegol o £195k ar y gyllideb.
- Mae'r ffioedd ar gyfer y cartrefi gofal annibynnol yn destun adroddiad ar wahân i'r Pwyllgor hwn. Mae'r adroddiad yn cynnig dewisiadau ar lefel y cynnydd a dangosir y gellir cyllido'r cynnydd isaf o'r elfen chwyddiant ychwanegol a ychwanegwyd at y gyllideb ynghyd â gostyngiad yn nifer y lleoliadau drwy reoli'r galw amdanynt. Os caniateir ar gyfer dychweliad uwch ar fuddsoddiad (9% neu 10% o gymharu â'r dychweliad sylfaenol o 8% ar fuddsoddiadau), bydd hynny'n creu pwysau ychwanegol ar y gyllideb a fydd rhwng £130k a £260k.
- Er nad yw Llywodraeth Cymru yn mynnu bod y cyllid ychwanegol a gynhrychir drwy'r premiwm Dreth Gyngor yn cael ei ddefnyddio i helpu gyda'r cyflenwad o dai fforddiadwy, dyma'r prif reswm dros gyflwyno'r premiwm a rhaid i'r Cyngor gymryd hyn i ystyriaeth wrth osod y gyllideb derfynol. Dylid nodi hefyd bod gwaith gweinyddol ychwanegol yn gysylltiedig â'r premiwm ac y bydd angen staff ychwanegol i'w gasglu.

5.2 Bydd ariannu'r pwysau cyllidebol hyn yn cynyddu'r gofynion ar gyllideb net y Cyngor ac yn lledu'r bwlch rhwng y ffigwr hwnnw a chyfanswm y cyllid sydd ar gael.

6. Y DRETH GYNGOR

6.1. Y ffi ar gyfer Band D y Dreth Gyngor yn 2015/16 oedd £1,061.46, sef y 6ed isaf yng Nghymru ac roedd yn is na'r cyfartaledd ar gyfer Cymru sef £1,127. Yn bwysicach na hyn yw sut mae lefel y Dreth Gyngor yn Ynys Môn yn cymharu â'r 5 awdurdod arall yng Ngogledd Cymru. Gweler y gymhariaeth yn Nhabl 6 isod:-

Tabl 6

Cymharu Taliadau Band D y Dreth Gyngor ar gyfer Awdurdodau Gogledd Cymru

Awdurdod	Ffi Band D 2015/16 £	Swm yn uwch / yn is nag Ynys Môn £	Canran yn uwch / yn is nag Ynys Môn %
Ynys Môn	1,061.46		
Gwynedd	1,207.76	+ 146.30	+13.8%
Conwy	1,063.76	+ 2.30	+ 0.2%
Sir Ddinbych	1,159.35	+ 97.89	+ 9.2%
Sir y Fflint	1,071.41	+ 9.95	+ 0.9%
Wrecsam	1,023.16	- 38.30	- 0.4%

- 6.2.** Cyllideb y Dreth Gyngor ar gyfer 2016/17 (ar ôl addasu ar gyfer y newid yn Sail y Dreth Gyngor) oedd £32.137m. Felly, mae pob cynnydd o 1% yn cynhyrchu £321,000 ychwanegol. Cynnig cychwynnol y Pwyllgor Gwaith oedd cynnydd o 3% yn y Dreth Gyngor a fyddai'n creu £0.980m ychwanegol ac yn rhoi tâl band D o £1,093.32, sef cynnydd o £31.86 (£ 0.61 yr wythnos).
- 6.3.** Dangosir effaith pob cynnydd 0.5% o 1% i 5% yn Nhabl 7 isod. Dylid nodi nad yw lefel y cynnydd yn y Dreth Gyngor yn bwysig ar gyfer gosod cyllideb 2017/18 yn unig, ond y bydd hefyd yn effeithio ar 2018/19 oherwydd bydd y man cychwyn ar gyfer y Dreth Gyngor yn cael ei benderfynu gan y cynnydd yn 2017/18 a bydd hyn yn cael effaith ar y cynnydd y bydd ei angen yn 2018/19.

Tabl 7

Effaith Amrywio'r Cynnydd yn Lefel y Dreth Gyngor ar gyfer 2017/18

Canran y Cynnydd	Newid o ran Cyllid Cyffredinol y Cyngor £	Y Gwarged uwchben Cyllideb Sail Ddiwygiedig 2017/18 £	Tâl Band D 2017/18 £	Cynyddu o gymharu â Thâl 2016/17 £	Cynnydd Wythnosol gymharu â Thâl 2016/17 £
5.0%	+ 1.634m	+1.688m	1,114.56	+53.10	+1.02
4.5%	+ 1.471m	+1.524m	1,109.25	+47.79	+0.92
4.0%	+ 1.307m	+1.360m	1,103.94	+42.48	+0.82
3.5%	+1.144m	+1.198m	1,098.63	+37.17	+0.71
3.0%	+0.981m	+1.034m	1,093.32	+31.86	+0.61
2.5%	+0.817m	+0.871m	1,088.01	+26.55	+0.51
2.0%	+0.654m	+0.707m	1,082.70	+21.24	+0.41
1.5%	+0.490m	+0.544m	1,077.39	+15.93	+0.31
1.0%	+0.327m	+0.380m	1,072.08	+10.62	+0.20

- 6.4.** Dylid nodi na wnaeth Ysgrifennydd y Cabinet ar gyfer Cyllid a Llywodraeth Leol unrhyw gyfeiriad penodol yn ei ddatganiad ar y setliad ynghylch lefel y cynnydd yn y Dreth Gyngor y dylai awdurdodau unigol fod yn ei hystyried.
- 6.5.** Yn y setliad terfynol, cafodd yr elfen dreth safonol ar gyfer y Cyngor, sef y ffigwr Dreth Gyngor safonol ar draws Cymru a ddefnyddir i benderfynu ar AEF pob Cyngor, ei phennu ar £1,132.25, sydd 4% yn uwch na'r ffigwr ar gyfer 2016/17.

7. CRONFEYDD WRTH GEFN CYFFREDINOL A PHENODOL, ARIAN WRTH GEFN AR GYFER ARGYFYNGAU A RISG ARIANNOL

- 7.1.** Mae'r gyllideb arfaethedig yn cynnwys nifer o ragdybiaethau o ran lefelau tebygol incwm a gwariant yn y dyfodol. Felly, yn anochel, mae yna nifer o risgiau ariannol cynhenid yn y gyllideb arfaethedig. Mae'r risgiau ariannol allweddol wedi'u hamlygu isod: -

- Mae gan unrhyw orwariant a ragwelir yn 2016/17 oblygiadau uniongyrchol ar gyfer cyllideb 2017/18, h.y. a fydd y gwasanaethau hynny sy'n gorwario ar hyn o bryd yn wynebu'r un pwysau cyllidebol yn 2017/18 a, o ganlyniad, a fydd modd iddynt gyflawni gwasanaeth o fewn y gyllideb arfaethedig yn 2017/18. Yn ychwanegol at hyn, bydd unrhyw orwariant yn 2016/17 yn effeithio ar lefelau arian wrth gefn cyffredinol y Cyngor ar gyfer y dyfodol. Ar hyn o bryd, rhagwelir y bydd gorwariant net o £756k (ac eithrio cyllidebau corfforaethol a chostau cyllido cyfalaf) ar gyllidebau Gwasanaethau yn 2016/17 ac mae hwn yn ffactor pwysig i'w gymryd i ystyriaeth;
 - Roedd y cynnig cychwynnol ar gyfer y gyllideb yn cynnwys cynigion ar gyfer arbedion gwerth £2.9m. Mae adolygiad pellach o'r arbedion hyn wedi canfod na fydd modd cyflawni gwerth £314k o'r arbedion yn yn 2017/18. Bydd angen cyflawni'r £2.586m sy'n weddill, os cant eu gweithredu, er mwyn sicrhau cyllideb gytbwys ar gyfer 2017/18. Mae lwfans wedi'i wneud, lle y mae'n briodol ar gyfer costau gweithredu, ond mae elfen o risg ariannol yn gysylltiedig â chyflawni'r holl arbedion yn llawn, gyda'r risg honno yn amrywio'n sylweddol rhwng y cynigion unigol. Mae rhagdybiaethau realistig wedi cael eu gwneud ar gyfer rhan o'r flwyddyn lle na fedrir gweithredu ar unwaith, ond mae risg ariannol gynhenid yn gysylltiedig â sicrhau'r newidiadau mewn pryd i gyflawni'r math hwn o arbediad a gynlluniwyd;
 - Caniatwyd ar gyfer cynnydd chwyddiant o 1% ar draws yr holl wariant (oni bai y gwyddys beth yw'r cynnydd chwyddiant contractyddol). Mae'r risg sy'n gysylltiedig â chwyddiant tâl yn fychan iawn a bydd y ffactor chwyddiant a ganiatwyd yn cwrdd â'r costau tâl ychwanegol. Mae'r sefyllfa o ran gweddill y cyllidebau gwariant yn llai sicr ac mae'n bosibl y bydd chwyddiant yn dechrau codi yn ystod rhan olaf 2017 ac y bydd yn uwch na'r 1% y caniatwyd ar ei gyfer. Gwnaed cynnydd o 3% yn y cyllidebau incwm anstatudol.
- 7.2.** O ran cronfeydd ar gyfer digwyddiadau annisgwyl a chronfeydd wrth gefn, mae angen i'r Swyddog Adran 151 adolygu'r rhain yn eu cyfanrwydd ochr yn ochr â'r gyllideb sylfaenol ei hun a'r risgiau ariannol sy'n wynebu'r Awdurdod. Yn ogystal, dylai'r adolygiad gynnwys golwg tymor canol lle mae angen hynny a dylai gymryd i ystyriaeth ddatblygiadau allweddol a allai effeithio ar yr angen am adnoddau unwaith ac am byth a'r defnydd ohonynt.
- 7.3.** Mae ystyriaeth drylwyr a chadarn yn cael ei rhoddi i risgiau cyllidebol a diogelu iechyd ariannol y Cyngor ar hyn o bryd. Mae hyn yn arbennig o wir pan mae angen diogelu arian unwaith ac am byth yn ddigonol fel y gellir ei ddefnyddio i ariannu newidiadau strategol / trawsnewidiol yn y dyfodol yn hytrach nag i ariannu gorwariant sylweddol ar y gyllideb sylfaenol ei hun.
- 7.4.** Ystyriwyd yr angen i gadw'r gostyngiadau gwariant a wneir yn syth ac effaith hynny wedyn ar wasanaethau i'r lefel isaf bosibl, ond rhaid cydbwysu hyn yn erbyn yr angen i sicrhau sefydlogrwydd ariannol y Cyngor yn y tymor canol a'r tymor hir, ac i arbedion gael eu gweithredu dros y blynyddoedd nesaf mewn ffordd raddol a strwythuredig. Yn ogystal, mae risg bob amser y bydd rhywfaint o wariant annisgwyl neu orwariant oherwydd pwysau mwy cyffredinol ar gyllideb y gwasanaeth, a rhaid i'r cronfeydd wrth gefn hefyd fod yn ddigonol i gwrdd â'r pwysau hyn.

- 7.5.** Ar 31 Mawrth 2016, roedd £8.886m yng nghronfeydd cyffredinol y Cyngor ac mae £1m ohono wedi cael ei glustnodi i ariannu gwelliannau mewn prosesau busnes yn y Cyngor, sy'n rhoi cyllideb ddiwygiedig o £7.886m, sy'n cyfateb i 6.4% o gyllideb referniw net y Cyngor ar gyfer 2016/17, 9.3% os yw'r gyllideb a ddirprwywyd i ysgolion yn cael ei heithrio. Mae lefel y cronfeydd wrth gefn cyffredinol a gedwir yn fater i'r Cyngor benderfynu arno ar argymhelliad y Swyddog Adran 151, fodd bynnag, fel rheol gyffredinol, ystyrir bod 5% o'r gyllideb referniw net yn lefel dderbyniol. Yn seiliedig ar gyllideb referniw 2016/17, byddai angen £6.0m yn y cronfeydd wrth gefn cyffredinol. Mae hyn yn cymryd i ystyriaeth y ffaith nad oes gan y rhan fwyaf o ysgolion uwchradd unrhyw gronfeydd wrth gefn bellach i syrthio'n ôl arnynt ac mae ysgolion cynradd yn dibynnu'n gynyddol ar eu cronfeydd gwasanaeth wrth gefn i falansio eu cyllidebau.
- 7.6.** Ar hyn o bryd, mae'r Cyngor wrthi'n cwblhau'r broses o setlo hawliadau tâl cyfartal a rhagwelir o hyd y bydd Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi cyfarwyddyd cyfalafu. Fodd bynnag, os na fydd hynny'n digwydd, bydd angen i'r Cyngor ariannu'r gost o'i falansau cyffredinol. Yn ychwanegol at hyn, er nad yw'r rhagamcanion cyfredol ond yn dangos gorwariant o £16k yn y gyllideb referniw erbyn diwedd blwyddyn ariannol 2016/17, byddai angen cyllido unrhyw waethygiad yn y sefyllfa hon yn ystod y chwarter olaf o'r cronfeydd wrth gefn cyffredinol.
- 7.7.** Mewn adegau o galedi ariannol, mae cyllidebau'n cael eu lleihau ac nid oes ganddynt y capasiti i ddelio â chynnydd mewn pwysau, yn enwedig yn y gwasanaethau hynny sydd â llai o reolaeth dros y galw ee Gwasanaethau Cymdeithasol. Felly mae dadl bod yr angen am gronfeydd wrth gefn cyffredinol yn fwy oherwydd bod y risg o orwario ar gyllidebau'n cynyddu a bydd y Cyngor angen lefel uwch o adnoddau ariannol er mwyn lleihau'r risg.
- 7.8.** Yn fy marn broffesiynol i, byddai'n bosib gostwng lefel y gronfa wrth gefn gyffredinol i £6.0m ac, ar y lefel hon, byddai gan y Cyngor ddigon o arian i warchod ei hun petai unrhyw wariant annisgwyl yn codi. Fodd bynnag, byddwn yn cynghori yn erbyn gwneud hynny rwan hyd oni fydd mater hawliadau Tâl Cyfartal wedi cael ei ddatrys a'i gyllido a bod y sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn yn gliriach. Os oes arian wrth gefn ychwanegol ar gael, nid wyf yn argymhell y dylid eu defnyddio i sicrhau cyllideb gytbwys yn unig ond gellid eu defnyddio ar gyfer prosiectau a fyddai'n gostwng costau referniw yn y tymor hir.
- 7.9.** Mae adroddiad llawn ar y Cronfeydd Wrth Gefn Cyffredinol a'r Cronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd yn cael ei gynnwys fel eitem ar wahân ar Raglen y Pwyllgor.
- 7.10.** Mae'r gyllideb referniw ddisymyd ar gyfer 2017/18 yn cynnwys £2.117m o gronfeydd wrth gefn cyffredinol a rhai a glustnodwyd. Mae'r eitemau sydd wedi eu cynnwys dan y pennawd hwn yn cynnwys cronfa wrth gefn gyffredinol o £380k, cyllideb tai fforddiadwy £240k wedi ei hariannu o bremiwm y Dreth Gyngor, cronfa wrth gefn £290k ar gyfer yr ardoll prentisiaethau, cronfa wrth gefn £300k ar gyfer tâl a graddfeydd, cyllid tymor penodol o £665k ar gyfer Gofal Cymdeithasol i Oedolion a'r Gwasanaethau Plant, £150k ar gyfer etholiadau'r Cyngor Sir a chronfa wrth gefn £92k ar gyfer cost newid. Mae cronfeydd wrth gefn yn lliniaru rhywfaint yn erbyn y risg y bydd y Cyngor yn wynebu costau annisgwyl neu gynyddol yn ystod y flwyddyn. Byddai gostwng lefelau'r cyllidebau wrth gefn cyffredinol yn arwain at orfod cyllido costau annisgwyl neu gynyddol o'r balansau cyffredinol.

8. CADERNID YR AMCANGYFRIFON

8.1. Yn unol ag Adran 25 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2003, mae'n ofynnol i'r Prif Swyddog Cyllid gyflwyno adroddiad ar gadernid yr amcangyfrifon cyllidebol a digonolrwydd y cronfeydd wrth gefn arfaethedig.

8.2. Mae amcangyfrifon y gyllideb yn seiliedig ar dybiaethau ynghylch gwariant ac incwm yn y dyfodol ac yn cynnwys elfen o risg yn sgil rhagdybio. Gall effaith y risg hon gael ei lliniaru drwy gynlluniau wrth gefn, cyllidebau wrth gefn a chronfeydd ariannol wrth gefn.

8.3. Nid yw cadernid yr amcangyfrifon cyllidebol yn gwestiwn syml o p'un a ydynt yn cael eu cyfrifo yn gywir. Yn ymarferol, mae llawer o gyllidebau wedi'u seilio ar amcangyfrif neu ragolygon, ac efallai y bydd elfen o risg ynghylch a fydd y cynlluniau yn cael eu darparu, neu dargedau yn cael eu cyflawni. Caiff risgiau gwahanol i'r gyllideb eu hystyried yn eu tro isod: -

- **Risg Chwyddiant** - Mae hyn yn golygu'r risg y gallai chwyddiant droi allan i fod yn sylweddol wahanol i'r rhagdybiaeth a wnaed yn y gyllideb. Ar gyfer 2017/18, caniatawyd chwyddiant ar gyfer dyfarniadau cyflog (1%), chwyddiant cyffredinol mewn tâl a phrisiau (1%) ac unrhyw gytundebau contract y mae angen cynyddu chwyddiant ar eu cyfer. Mae lefel chwyddiant yn isel ar hyn o bryd, sef ychydig yn uwch na 1%, ond, yn dilyn y bleidlais i adael yr Undeb Ewropeaidd, mae yna arwydd cryf y bydd chwyddiant yn codi yn ystod 2017/18 er bod ansicrwydd mawr ynghylch lefel y codiad hwnnw. Mae oddeutu £36m o gyllideb y Cyngor ar gyfer cyflenwadau a gwasanaethau lle bydd y prisiau'n codi wrth i chwyddiant godi. Gall cynnydd 1% mewn chwyddiant ychwanegu £360k at gostau'r Cyngor (oddeutu 0.3% o'r gyllideb net). Felly, mae chwyddiant yn risg sy'n esblygu ond gellir ei chyllido drwy ddefnyddio cronfeydd wrth gefn petai'r angen;
- **Risg Cyfraddau Llog** - Mae cyfraddau llog yn effeithio ar gyllideb refeniw un flwyddyn drwy'r llog a enillir - h.y. mae cynnydd yn y gyfradd log yn beth da. Yn unol â Strategaeth Rheoli Trysorlys yr Awdurdod, rhaid buddsoddi ar sail diogelwch a hylifedd y buddsoddiad fel yr ystyriaeth gyntaf a bydd enillion ar y buddsoddiadau'n cael llai o flaenoriaeth, felly, nid yw'r gyllideb yn dibynnu ar enillion uchel yn sgil buddsoddi. Mae cyfraddau llog yn parhau i fod ar eu hisaf erioed ac nid ydynt yn debygol o ddechrau codi cyn 2018, a dim ond yn raddol hyd yn oed wedyn. Felly, ystyrir bod y risg o ran cyfraddau llog yn isel ac, fel mewn blynyddoedd blaenorol, mae hon yn ddigolledu ar gyfer risg chwyddiant oherwydd os yw un yn cynyddu, yna mae'r llall debygol o gynyddu hefyd;
- **Risgiau Grantiau** - Mae'r rhain yn risgiau sydd ynghlwm wrth y nifer fawr o grantiau penodol gan Lywodraeth Cymru, Ewrop neu gyrff eraill sy'n cefnogi cyfran dda o wariant y Cyngor. Efallai y bydd rhai o'r rhain yn gostwng yn sylweddol neu'n cael eu torri yn gyfan gwbl; nid oes gennym ddarlun cyflawn o'r rhain i gyd ac ni fydd y darlun hwn ar gael hyd yn oed wrth i'r flwyddyn ariannol gychwyn. Er mai'r ymateb naturiol yw dweud y bydd yn rhaid i'r gwariant sy'n gysylltiedig â'r grant ddod i ben pan ddaw'r grant i ben, mae perygl na fydd hyn bob amser yn bosibl. Efallai na fydd yn bosibl pan fydd telerau'r contract yn golygu na all y gwariant gael ei dorri mor gyflym â'r incwm neu os yw'n ymwneud â chostau diswyddo sydd heb eu hariannu. Efallai na fydd yn bosibl os yw'r gweithgaredd a ariennir yn troi allan i fod mor bwysig i gyflawni Blaenoriaethau'r Cyngor ei hun, fel bod y Cyngor yn penderfynu bod rhaid iddo barhau â'r gwariant. Wrth ymdrechu i liniaru'r risg hon, rhaid sicrhau bod gennym y

wybodaeth orau sydd ar gael ar bob un o'r grantiau, ond ni fedrir diystyru'n gyfan gwbl y bydd newidiadau sylweddol yn digwydd yn ystod y flwyddyn;

- **Risgiau Incwm** - Mae'r gyllideb yn seiliedig ar sicrhau cynnydd cyffredinol o 3% yn y ffioedd, ac mae nifer o wasanaethau wedi rhagdybio codiadau a fydd hyd at 3%. Os bydd newid yn y galw am Wasanaethau Cyngor yn golygu bod lefel y galw'n disgyn, ac nad yw targedau incwm yn cael eu cyflawni, gall hynny arwain at orwario ar gyllidebau net. Bydd angen monitro'r sefyllfa o ran y gyllideb net yn ofalus ac, os oes angen, torri yn ôl ar wariant i gyfateb i'r gostyngiad mewn incwm;
 - **Risg Optimwm** - Mae'n debyg mai'r risg fwyaf yn yr amgylchiadau presennol yw bod yr Awdurdod, Aelodau a Swyddogion, wedi bod yn or-optimistaidd o ran yr arbedion fydd yn cael eu cyflawni. Petai'r prosiectau hyn yn rhedeg i drafferthion ac yn methu cyflawni'r arbedion a gymerwyd allan o'r gyllideb, gallai hynny arwain at orwario sylweddol;
 - **Y Risg o fod yn rhy Ofalus** – Dyma'r gwrthwyneb i'r risg optimwm: y perygl bod ein cyllidebau wedi cael eu llunio'n yn rhy ofalus ac, o'r herwydd, yn fwy nag sydd ei angen;
 - **Risgiau Arbedion** - Mae'r gyllideb refeniw ddisymyd yn cynnwys £2.586m o arbedion refeniw ac, er bod pob cynnig wedi cael ei asesu a swm yr arbediad wedi ei addasu i gymryd i ystyriaeth y dyddiad gweithredu arfaethedig, mae perygl na fydd yr holl gynigion yn cael eu gweithredu erbyn y dyddiad arfaethedig. Mae hyn yn arbennig o wir ar gyfer y cynigion sy'n ymwneud â thrawsnewid gwasanaethau'n sylweddol, diswyddo staff, cynhyrchu incwm neu newidiadau i gontractau presennol. Bydd unrhyw oedi o'r dyddiad dechrau arfaethedig yn rhoi pwysau ar y gyllideb refeniw;
 - **Risgiau Cyflogau a Graddfeydd** – Yn dilyn cwblhau'r broses arfarnu swyddi, mae pob cyllideb staffio yn seiliedig ar y graddfeydd cyflog newydd. Mae'r holl apeliadau am ailraddio swyddi yn codi o'r broses arfarnu swyddi wedi cael sylw a bydd raid i unrhyw newidiadau i raddfeydd cyflog neu strwythurau staffio cael eu cyllido o gyllidebau presennol y gwasanaethau;
 - **Costau Diswyddo Staff** – Mae nifer o wasanaethau wedi ailstrwythuro eu staff ac eisoes wedi caniatáu i nifer o staff cael eu rhyddhau drwy ddiswyddiad gwirfoddol. Er bod nifer o geisiadau'n parhau i gael eu hystyried, mae'r niferoedd wedi gostwng. Caiff costau diswyddo eu cyllido o gronfa wrth gefn ganolog ac mae £300k wedi cael ei roi o'r neilltu yng nghyllideb ddisymyd 2017/18 i gwrdd ag unrhyw gostau diswyddo a gyfyd yn ystod y flwyddyn er mwyn lliniaru'r risg;
 - **Premiwm y Dreth Gyngor** – Wrth benderfynu ar sail y Dreth Gyngor, bu'n rhaid asesu nifer yr ail gartrefi a thai gwag a fyddai'n cael eu cynnwys yn y ffigyrau ar gyfer gweithio allan sail y dreth. Er bod gan y Cyngor gofnodiadau o dai a oedd yn cael eu hystyried fel tai gwag, neu rai lle mae'r cyfeiriad bilio yn wahanol i gyfeiriad yr eiddo, mae yn risg na fydd perchenogion eiddo'n gorfod talu'r premiwm am nifer o resymau, gan gynnwys gwerthu neu osod yr eiddo. Gan mai hon fydd blwyddyn gyntaf y premiwm, cafodd sail y dreth ei gosod ar lefel geidwadol o 70% o'r eiddo a nodwyd. Fodd bynnag, mae yna berygl bod nifer yr eiddo a fydd yn gorfod talu'r premiwm wedi eu gor-amcan ac y bydd yr incwm a gesglir yn is na'r hyn y cyllidebwyd ar ei gyfer.
- 8.4.** Wedi ystyried yr holl risgiau a nodir uchod a'r camau lliniaru, mae'r Swyddog Adran 151 o'r farn bod y cyllidebau yn gadarn ac yn gyflawnadwy.

9. PWYLLGOR SGRIWTINI

- 9.1. Fel y nodwyd yn Nhabl 5, mae'r gyllided net, wedi caniatáu ar gyfer arbedion, yn £125.286m ac, ar ôl caniatáu ar gyfer AEF terfynol, bydd angen i £32.634m ddod o'r Dreth Gyngor. Byddai cynnydd o 3% yn y Dreth Gyngor yn cynhyrchu £33.668m, sydd £1.034m yn uwch na'r gofyniad.
- 9.2 Gofynnwyd i'r Pwyllgor Sgriwtini ystyried nifer o gwestiynau penodol a bydd adroddiad ar wahân ar ymateb y Pwyllgor yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith.

10. CYLLIDEB ARFAETHEDIG A LEFEL Y DRETH GYNGOR

10.1. Ar ôl ystyried y cyllid sydd ar gael a'r cynnydd yn yr AEF ers i'r cynigion cyllidebol cychwynnol gael eu llunio, ar ôl ystyried canlyniadau'r broses ymgynghori ac ymateb y Pwyllgor Sgriwtini, mae'r Pwyllgor Gwaith wedi diwygio ei gynneg terfynol ar gyfer y gyllideb ac mae'n cynnwys y newidiadau canlynol: -

- Bod y gyllideb ddisymud ar gyfer 2017/18 yn £127.872m;
- Bod y newidiadau isod yn cael eu gwneud i'r cynigion o safbwynt arbedion:-
 1. Bod y ffi mewn perthynas â'r cynllun seddi gweigion ar gludiant ysgol ond yn cael ei chynyddu £10 y flwyddyn.
 2. Bod prisiau prydu ysgol yn codi gan 10c yn unig fesul pryd fesul diwrnod. Mae balans gweddilliol yr arbediad arfaethedig o £60k yn cael ei gynhyrchu drwy'r arbedion a wnaed yn y gost o ddarparu prydu ysgol.
 3. Nad yw'r gostyngiad o £35k yn y grant i'r Mudiad Ysgolion Meithrin yn cael ei weithredu tan 2017/18 ond yn parhau i fod yn arbediad posibl ar gyfer 2018/19.
 4. Bod yr arbediad arfaethedig yn y Gwasanaeth Ieuencid yn cael ei ostwng i £50k, ond bydd yr arbediad gwirioneddol yn dibynnu ar y penderfyniad terfynol a wneir ynghylch y Gwasanaeth Ieuencid.
 5. Bod y gostyngiad yng nghyllideb y Llyfrgelloedd yn cael ei ohirio tan 2018/19, yn dilyn y penderfyniad terfynol ar ddarparu'r gwasanaeth llyfrgell yn y dyfodol.
 - Mae hyn yn gostwng cyfanswm yr arbedion a gynigiwyd i £2.444m (mae rhestr lawn ynghlwm fel Atodiad 3).
 - Bod yr arbedion o £490k mewn perthynas â chostau cymorthyddion dysgu neu arbedion eraill yn y cyllidebau yn cael eu cyllido o Gronfeydd Wrth Gefn y Cyngor yn 2017/18. Dylai hyn fod yn amodol ar ymrwymiad gan yr ysgolion i gyflawni'r arbediad hwn erbyn 2018/19 pan ddaw'r gostyngiad i'r gyllideb yn weithredol. Bydd disgwyl hefyd i ysgolion, mewn ymgynghoriad gyda'r Pennaeth Gwasanaeth, i ddatblygu cynllun arbedion cynhwysfawr ar gyfer 2018/19 a'r tu draw i hynny.
 - Bod £425k ychwanegol yn cael ei neilltuo i Ofal Cymdeithasol i Oedolion er mwyn cwrdd â'r costau sy'n codi o newidiadau deddfwriaethol a phwysau cost o ran ffioedd cartrefi gofal preswyl. Mae'r swm hwn yn ychwanegol at y dyraniad o £10m ychwanegol a gyhoeddwyd yn ddiweddar gan Lywodraeth Cymru tuag at Ofal Cymdeithasol i Oedolion yn Ynys Môn.
 - Bod £35k ychwanegol yn cael ei neilltuo i'r Gwasanaethau Plant er mwyn cwrdd â chost y lwfansau sylfaenol i ofalwyr maeth.

- Bod £225k ychwanegol yn cael ei neilltuo i'r Gwasanaeth Addysg i gwrdd â chost gynyddol Lleoliadau All-Sirol, sydd wedi cynyddu yn ystod 2016/17.
- Bod 30% o'r cyllid a gynhyrchir o'r premiwm Dreth Gyngor yn cael ei neilltuo tuag at gynlluniau tai fforddiadwy yn 2017/18. Bydd lefel y cyllid yn cael ei hadolygu wrth i ni gael mwy o sicrwydd ynghylch lefel yr incwm ychwanegol a gesglir mewn gwirionedd. Amcangyfrifir y bydd hyn yn arwain at neilltuo £170k yn ystod y flwyddyn gyntaf.
- Bod £70k yn cael ei neilltuo i gwrdd â'r costau ychwanegol sy'n gysylltiedig â chasglu'r premiwm ac i gwrdd â chost gweinyddu'r cynlluniau tai fforddiadwy.
- Bod y gronfa wrth gefn gyffredinol a'r gronfa wrth gefn ar gyfer cyflogau a graddfeydd (a nodwyd ym mharagraff 7.10) yn cael eu gostwng gan £100k yr un, £200k i gyd.
- Bod cynnydd o 2.5% yn y Dreth Gyngor yn 2017/18.
- Bod unrhyw falans gweddilliol sy'n angenrheidiol i sicrhau cyllideb gytbwys yn cael ei ychwanegu'n ôl i'r gronfa wrth gefn gyffredinol.

10.2. Mae Tabl 8 isod yn crynhoi'r symudiad yng nghyllideb 2017/18 gan gymryd i ystyried y cynigion sydd wedi eu nodi ym mharagraff 10.1 uchod.

Tabl 8

Gofynion o ran y Gyllideb Arfaethedig ac ariannu yn 2017/18

Gofyniad Cyllidebol	£'m	£'m
Cyllideb Derfynol 2016/17		124.037
Newidiadau yr ymrwymwyd iddynt a chwyddiant		4.222
Cyllideb Ddisymyd ar 9 Tachwedd 2016		128.259
Addasiadau i'r Gyllideb Ddisymyd – gweler Tabl 2		(0.387)
Cyllideb Ddigyfnwid ar 14 Chwefror 2017		127.872
Cynigon terfynol gyfer arbedion posibl – gweler Tabl 3 & 4		(2.586)
Gofynion Cyllidebol Diwygiedig ar ôl Arbedion		125.286
Cynigion Cyllidebol Terfynol – paragraff 10.1		
Arbedion heb eu gweithredu (Cludiant Ysgolion, Llyfrgelloedd, Gwasanaeth Ieuenctid, Mudiad Ysgolion Meithrin)	0.142	
Gohirio'r Arbedion o ran y Cyllidebau Ysgolion sydd wedi eu Datganoli	0.490	
Cyllid Ychwanegol – Gwasanaethau Oedolion	0.425	
Cyllid Ychwanegol – Gwasanaethau Plant	0.035	
Cyllid Ychwanegol – Addysg All-sirol	0.225	
Prosiectau Tai Fforddiadwy gan gynnwys Staffio Ychwanegol	0.240	
Lleihad yn y Gyllideb wrth Gefn Gyffredinol a'r Gyllideb wrth gefn ar gyfer Tâl a Graddfeydd	(0.200)	
		1.357
Y Gofyniad Cyllidebol Terfynol a Gynigir		126.643
Ariennir Gan:		
Grant Cymorth Refeniw	69.650	
Trethi Cenedlaethol Annomestig	23.002	
Cyfanswm AEF		92.652
Cronfeydd Wrth Gefn y Cyngor		0.490
Y Dreth Gyngor (yn cynnwys Premiwm)		33.505
Cyfanswm Cyllid		126.647
Balans i'r Gronfa Wrth Gefn Gyffredinol		0.004

11. ASESIAD O'R EFFAITH AR GYDRADDOLDEB

11.1 Wrth gyflwyno ei wasanaethau, rhaid i'r Cyngor fod yn ymwybodol o'i ddyletswyddau dan Reoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 i asesu effaith penderfyniadau ariannol allweddol ar grwpiau gwarchoddedig a rhoi sylw dyledus i ganlyniad asesiadau o'r fath.

11.2. Fel rhan o'r broses o lunio cyllideb 2017/18, gofynnwyd i wasanaethau gynnal asesiad cychwynnol ar effaith y cynigion hyn ar y grwpiau sydd wedi eu cynnwys yn y Rheoliadau. Cynhelir Asesiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb ar dempled safonol sy'n sicrhau dull cyson ar draws y Cyngor. Bydd angen i wasanaethau fonitro'n ofalus y cynigion hynny sy'n debygol o gael effaith sylweddol.

12. PRIODOLI'R ARBEDION I'R SECTOR YSGOLION

12.1 Mae'r cynigion ar gyfer arbedion yn cynnwys nifer o gynigion a fydd yn cael effaith ar y dyraniad i'r ysgolion drwy'r gyllideb sydd wedi ei datganoli iddynt. Dyma'r arbedion y bwriedir eu gwneud:-

- Gostwng costau athrawon llanw drwy reoli absenoldeb salwch yn well - £100k;
- Gostwng costau cyflenwadau a gwasanaethau drwy gaffael drwy gontractau corfforaethol - £170k;
- Gostwng y gyllideb lanhau - £116k gydag arbediad ychwanegol o £400k wedi ei ddwyn ymlaen o 2016/17 (cafodd hyn ei gyllido o'r arian wrth gefn yn 2016/17).

12.2 Mae hyn yn cyfateb i ostyngiad o £0.786M neu 2%, yn y gyllideb a ddatganolir i'r ysgolion er bod £400k o'r swm hwn yn arbediad a ohiriwyd o 2016/17, o'r herwydd, mae'r arbediad ar gyfer 2017/18 yn £386k, neu 1.1%.

12.3 Gwneud yr Arbedion yn y Gyllideb

- **Costau Athrawon Llanw** – Byddai adolygiad o'r costau cyfredol a gweithredu newid i'r cynllun yswiriant salwch, gan olygu na fyddai ysgolion yn derbyn cymhorthdal o'r cynllun am ddiwrnod cyntaf absenoldeb salwch athrawon neu gymorthyddion dysgu, yn cynhyrchu arbedion o £80k yn y sector cynradd gyda'r balans gweddilliol o £20k yn dod o'r sector uwchradd.
- **Arbedion Caffael** – Bydd yr arbedion yn cael eu neilltuo yn seiliedig ar werth y cyllidebau lle bydd yr arbedion yn cael eu gwneud, sef Cynradd £90k, Uwchradd £73k, Arbennig £7k.
- **Costau Glanhau** – Bwriedir gostwng y gyllideb lanhau ar gyfer ysgolion gan £116k, yn ychwanegol at y £400k a oedd wedi ei gynnwys yng nghyllideb y llynedd, ond cyllido hyn am flwyddyn o'r arian wrth gefn. Os bydd y Cyngor yn cytuno i weithredu'r cynnig i ostwng costau yn unol â'r gostyngiad hwn, yna bydd y toriad yn cael ei neilltuo'n unol â'r gostyngiad yn y costau gwirioneddol.

12.4 Yn seiliedig ar yr uchod, byddai'r arbedion (ac eithrio glanhau) yn cael eu neilltuo: Cynradd £170k, Uwchradd £93k, Arbennig £7k.

13. DIWEDDARU'R STRATEGAETH ARIANNOL AR GYFER Y TYMOR CANOL

- 13.1.** Roedd y cynigion cyllidebol cychwynol a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 7 Tachwedd 2016 yn seiliedig ar y Strategaeth Ariannol ar gyfer y Tymor Canol a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ym mis Medi 2016 (gweler Tabl 1). Roedd hon yn awgrymu y byddai cyfanswn yr AEF yn gostwng 0.6% yn 2017/18 ac y byddai cynnydd o 3% yn y Dreth Gyngor.
- 13.2.** Yn y setliad gwirioneddol, gwelwyd cynnydd o 0.5% yn yr AEF a chafodd hyn, ynghyd â gostyngiad yn y cynnydd arfaethedig yn y Dreth Gyngor, effaith sylweddol ar y Strategaeth Ariannol ar gyfer y Tymor Canol. Nid yw'r sefyllfa hon yn unigryw i Ynys Môn ac roedd y rhan fwyaf o Gynghorau yng Nghymru wedi cynllunio ar gyfer toriad sylweddol yn yr AEF ond, mewn gwirionedd, gwelwyd cynnydd mewn termau ariannol yn yr AEF yn achos 15 o'r 22 o Gynghorau.
- 13.3.** Mae darogan newidiadau i'r AEF yn y dyfodol yn anodd a bydd llawer yn dibynnu ar berfformiad economi'r DU yn dilyn Brexit. Mae Llywodraeth y DU wedi adolygu ei pholisi ariannol ac nid yw'n darged bellach i glirio diffyg cyllidebol y DU erbyn 2020 ond, os bydd twf economaidd yn is na'r disgwyl, gall hyn arwain at doriadau pellach i gyllideb gyffredinol Llywodraeth Cymru. Bydd y warchodaeth a rydd Llywodraeth Cymru i feysydd gwariant eraill o gymharu â llywodraeth leol hefyd yn cael effaith sylweddol ar lefel setliadau i llywodraeth leol yn y dyfodol.
- 13.4** Mae Tabl 9 yn dangos y senario waethaf gyda thoriadau sylweddol yn yr AEF ar gyfer 2018/19 a 2019/2020 a chwyddiant a dyfarniadau cyflog yn cynyddu'n gyflym (a'r rhagdybiaeth y bydd chwyddiant yn cyrraedd 3% am y tair blynedd a dyfarniadau cyflog yn cynyddu'n raddol dros y cyfnod o 3 blynedd o 1.5% i 2.5%). Mae'r model hwn yn rhagdybio y bydd cynydd o 4% y flwyddyn yn y Dreth Gyngor.

Tabl 9

Strategaeth Ariannol ar gyfer y Tymor Canol 2018/19-2020/21 (Senario Waethaf)

	2018/19 £'m	2019/20 £'m	2020/21 £'m
Cyllideb Refeniw Net D / Y (ar ôl addasu ar gyfer defnydd o arian wrth gefn)	126.16	125.09	124.05
Pwysau Cyllideb a Chwyddiant	2.30	2.51	3.38
Cyllideb ddiwygiedig	128.46	127.60	127.43
Cyllid Allanol Cyfun (AEF)	(90.24)	(87.81)	(87.81)
Y Dreth Gyngor	(34.85)	(36.24)	(37.69)
Cyfanswm Cyllid	(125.09)	(124.05)	(125.50)
Arbedion Angenrheidiol	3.37	3.55	1.93

- 13.5.** Mae Tabl 10 yn dangos senario mwy optimistaidd lle mae'r gostyngiad yn yr AEF ar gyfer y cyfnod tair blynedd yn llai (1% yn y ddwy flynedd gyntaf a dim gostyngiad yn y drydedd), chwyddiant yn codi i 2% ac yn aros ar y lefel honno am y tair blynedd a dyfarniadau cyflog yn aros ar 1% am y ddwy flynedd gyntaf ac yn codi i 1.5% yn 2020/21. Unwaith eto, tybir y bydd codiad o 4% y flwyddyn yn y Dreth Gyngor.

Tabl 10

**Strategaeth Ariannol ar gyfer y Tymor Canol 2018/19 - 2020/21
(Senario Optimistaidd)**

	2018/19 £'m	2019/20 £'m	2020/21 £'m
Cyllideb Refeniw Net D / Y (ar ôl addasu ar gyfer defnydd o arian wrth gefn)	126.16	126.58	127.05
Pwysau Cyllideb a Chwyddiant	1.61	1.48	2.49
Cyllideb ddiwygiedig	127.77	128.06	129.54
Cyllid Allanol Cyfun (AEF)	(91.73)	(90.81)	(90.81)
Y Dreth Gyngor	(34.85)	(36.24)	(37.69)
Cyfanswm Cyllid	(126.58)	(127.05)	(128.50)
Arbedion Angenrheidiol	1.19	1.01	1.04

13.6. Bydd diweddariad ar y Strategaeth Ariannol Tymor Canol yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith fel y daw gwybodaeth ar setliadau yn y dyfodol yn gliriach.

14. ARGYMHELLION

14.1. Argymhellir bod y Pwyllgor Gwaith yn cymeradwyo'r cynigion terfynol ar gyfer y gyllideb fel y nodir ym Mharagraff 10 i gyfarfod llawn y Cyngor ar 28 Chwefror 2017.

Ymateb i Gynigion Cychwynol ar gyfer Cyllideb y Pwyllgor Gwaith – Cwrdd a'r Heriau 2016

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Ionawr 2017

Dadansoddwr – Alwyn Williams, Dadansoddwr Perfformiad

Awdur – Gethin Morgan, Rheolwr Cynllunio Busnes, Rhaglen a Perfformiad

Pennaeth Gwasanaeth – Scott Rowley, Pennaeth Trawsnewid Corfforaethol

1. Rhagarweiniad

1.1. Ymgynghorodd y Cyngor yn ddiweddar ar gynigion cyllidebol cychwynol y Pwyllgor Gwaith - 'Cwrdd â'r Heriau' rhwng 11 Tachwedd a 16 Rhagfyr, 2016. Roedd y cyfnod ymgynghori o 5 wythnos yn canolbwyntio ar oddeutu 50 o gynigion.

1.2. Allbwn y broses gyllidol blynyddol oedd y cynigion arfaethedig yma. Cawsant eu cyflwyno gan y gwasanaethau yn ystod tymor yr Hydref pan fu iddynt hefyd gael eu herio a'i cytuno i bwrpas ymgynghori gan Aelodau Etholedig pob grwp gwleidyddol y Cyngor.

1.3. Rhannwyd y 50 i mewn i 6 thema fel yr amlinellir isod, sef:

- Atal neu Trosglwyddo Gwasanaeth i Eraill
- Cynyddu Incwm
- Lleihad mewn costau di-addysg ysgolion
- Trawsnewid Gwasanaethau neu gwneud newid yn y ffordd o ddarparu
- Ail-strwythuro staff neu dileu swyddi gwag
- Cynigion Effeithlonrwydd cyffredin a toriadau i gyfraniadau

1.4. Yn ogystal eleni am y tro cyntaf, ymgynghorwyd ar gynlluniau gwariant mawr y Cyngor dros y 12 mis nesa' yn ogystal a'r bwriad drwy'r cynllun ariannol tymor canol i godi treth y Cyngor o 3% am 2017/18.

1.5. Ystyriwyd amrywiaeth helaeth o arbedion lle'r oedd yr her a chytundeb fewnol wedi arwain at gynigion oedd yn amrywio o faterion parthed cynyddu costau prydau ysgol, buddsoddi mewn gwaith atall llifogydd a trawsnewid darpariaethau ieuencid a llyfrgelloedd y Cyngor. Marchnatwyd y cynigion yma mewn nifer o ffyrdd;

1.5.1. Sesiwn briffio i'r wasg lleol

1.5.2. Datganiadau ac erthyglau yn y wasg

1.5.3. Cyhoeddiad o'r cynigion ar dudalen cartref gwefan y Cyngor Sir oedd hefyd wedi'i alinio gyda fideo pwrpasol yn amlygu'r angen am arbedion

1.5.4. Defnydd helaeth o'r cyfryngau cymdeithasol Twitter, Facebook a Youtube i'w hyrwyddo i ystod mwy eang o drigolion

1.5.5. E-byst perthnasol yn tynnu sylw a gwahodd trigolion i drafodaethau pwrpasol

1.5.6. Amryw gyfweiliadau gan yr Arweinydd ar MônFM dros gyfnod yr ymgynghoriad gan gynnwys cyfweiliad byw gan bobl ifanc ar y materion o bwys

Roedd pob un o'r sianeli uchod wedi'u hanelu at hysbysu ac ennyn brwdfrydedd dinasyddion a staff i ymgysylltu ac ymateb i'r cynigion cychwynol.

1.6. Gofynnwyd i ddinasyddion, partneriaid a staff ymateb i'r ymgynghoriad drwy wahanol ddulliau gan gynnwys: -

- Dau arolwg ar-lein ar ein gwefan
 - Arolwg ar gyfer pawb
 - Arolwg yn benodol ar gyfer yr ifanc (gweler isod)
- E-bostio neu ysgrifennu atom

1.7. Yn ogystal â'r uchod, cynhaliodd y Cyngor:-

- Sesiynau grŵp ffocws ar gyfer pobl o dan 25 oed yn ysgolion uwchradd David Hughes, Llangefni a Bodedern, fforwm ffermwyr ifanc a chlybiau ieuencid yn Bodedern a Chaergybi
- Arolygon ar-lein a gynllunwyd gyda Medrwn Môn a Llais Ni i bobl o dan 25, pobl hyn a phobl gydag anableddau
- Sesiwn a gynhaliwyd yn y Cyngor ar gyfer nifer o partneriaethau fel yr Heddlu, Gwasanaeth Tan, Iechyd, Cyngorau Tref a Chymuned, cyrff y 3ydd Sector ac asiantaethau arall.
- Fforwm Pobl Hyn a gynhaliwyd yn Neuadd y Dref gyda rhanddeiliaid a phartneriaid y gwasanaseth Oedolion (55 yn bresennol)
- Sesiwn gyda Prifathrawon ac Uwch Reolwyr ysgolion yr Ynys ar y 1af o Ragfyr, 2017 (33 ysgol yn bresennol)
- Fforwm Cyngorau Tref a Chymuned ar y 24ain o Dachwedd, 2016

1.8. Yn wahanol i llynedd ni gynhaliwyd sesiynau galw i mewn, gan fod yr ymateb yn 2016/17 wedi bod yn isel ac roedd Aelodau'r Cyngor yn unfrydol o'r farn nad oedd angen y fath ymgynghoriad eleni.

Ag eithrio pwynt 1.5 roedd yr ymgynghoriad eleni yn dilyn digwyddiadau ymgynghori tebyg a gynhaliwyd dros y blynyddoedd diwethaf.

2. Canlyniadau

- 2.1.** Roedd yr ymateb i'r cynigion cyllidebol cychwynol ar gyfer 17/18 dros cyfnod o 5 wythnos yn weddol gadarnhaol. Mae dros 700 o ymatebion (1% o'r boblogaeth) wedi'i dderbyn oddi draws yr amryw sianelau a amlinellwyd uchod gydag ymatebwyr yn ymgysylltu ar draws pob dull.
- 2.2.** Y ffordd fwyaf llwyddiannus o gasglu ymatebion eleni oedd yr arolwg ar-lein gyda thua 67% yn ymateb drwy'r sianel yma. Mae hyn yn gynydd sylweddol dros ein ymateb y llynedd lle gwelwyd y mwyafrif yn ymateb drwy'r grwpiau ffocws a'r sesiynau cysylltiedig. Eleni, dyma'r ail-ddull mwya' poblogaidd gyda'r gweddill yn cysylltu drwy Facebook (FB) a dulliau traddodiadol megis e-byst a llythyrau papur.
- 2.3.** Derbyniwyd ymatebion gan gyrff tebyg i gynghorau tref, cyrff llywodraethu ysgolion, pobl hyn ac anabl, yr ifanc, athrawon, a thrigolion eraill na ellid eu grwpio i unrhyw grwp penodol.

- 2.4.** Am y tro cyntaf eleni, rydym hefyd wedi medru casglu'r ymatebion a ddaethpwyd ein ffordd fel Cyngor drwy FB. Drwy hyrwyddo'r ymgynghoriad drwy'r cyfrwng FB bu inni gyrraedd oddeutu 44,339 o bobl. (3,849 o bobl drwy posts Cymraeg a 40,490 o bobl drwy'n posts Saesneg).
- 2.5.** Bu inni 'bostio'r ymgynghoriad ar y cyfryngau cymdeithasol (neu ei hyrwyddo) 50 o weithiau (25 yn y gymraeg a 25 yn y saesneg) dros y cyfnod dan sylw (5 wythnos) sydd yn golygu fod bob un o'n posts corfforaethol wedi cyrraedd oddeutu 887 o bobl ar gyfartaledd.
- 2.6.** Nid yw'r ffaith ein bod wedi cyrraedd cynifer yn cadarnhau eu bod wedi ymweld a'r dudalen ei hun ond maen't heb os yn dangos eu bod yn ymwybodol o'r ymgynghoriad oedd wrth waith.
- 2.7.** Mae'r pwynt hyn yn cael ei amlygu yn y niferoedd a ymwelodd a'n safle we corfforaethol gydag unigolion yn ymweld a'r arolwg o wledydd megis –
 - 2.7.1.** Unol Daliaethau America
 - 2.7.2.** India
 - 2.7.3.** Curaco
 - 2.7.4.** Sweden
 - 2.7.5.** Hong Kong.

Wedi dweud hynny roedd mwyafrif yr ymweliadau i'n gwefan gan unigolion o'r Deyrnas Unedig (dros 96%).

- 2.8.** Derbyniwyd 129 o ymatebion drwy FB. Yn wahanol i'r arolwg ar-lein, roedd y trafodaethau drwy'r cyfryngau cymdeithasol yn aml yn defnyddio'r cyfrwng i gwestiynu gwaith y Cyngor yn gyffredinol a'r 'methiannau' arfaethedig sydd wedi bod yn gysylltiedig a'n darpariaerth gwastraff yn ddiweddar yn ogystal a nodi sylwadau ar yr ymgynghoriad ei hun.
- 2.9.** Er hyn, drwyddi draw o'r sianelau i gyd, y prif feysydd ffocws o'r ymatebion oedd fel a ganlyn a gellir eu dychmygu drwy ddefnyddio'r wordle isod ar lun 1:
 - 2.9.1.** Codi ffioedd prydau ysgol
 - 2.9.2.** Cynyddu costau bus i blant sy'n byw o fewn 2 i 3 milltir o'i hysgol presennol
 - 2.9.3.** Datblygu safle parhaol i sipsiwn a theithwyr
 - 2.9.4.** Cynnydd arfaethedig mewn treth Cyngor o 3%
 - 2.9.5.** Lleihad yng nghostau glanhau ysgolion
 - 2.9.6.** Lleihad mewn costau drwy ail-strwythuro a peidio a llenwi swyddi gwag

Nodwyd hefyd bod angen bod yn ofalus os am uwchraddio cyfleusterau cyhoeddus cyn eu trosglwyddo gydag un awgrym yn nodi mai falle'r ffordd orau o'i trosglwyddo yw eu trosglwyddo fel ag y maent gan adael i unrhyw un fydde eisiau eu cymryd drosodd 'as found'. Bydde'r gwariant arfaethedig ar uwchraddio wedyn yn medru cael ei ddefnyddio fel arbediad blynyddol.

2.11.2. Cynyddu Incwm

Roedd nifer o'r sylwadau yn gadarnhaol parthed y cynigion (9 ohonynt) oedd yn cael sylw yn y maes yma. Yn wir, roedd yna deimlad y gellid ei grynhoi yn nodi pam nad oeddem yn gwneud hyn yn barod gyda nifer o'r cynigion arfaethedig. Y ddau gynnig oedd falle yn mynd yn erbyn yr elfen ar ymdeimlad cadarnhaol yma oedd y ddau oedd yn gysylltiedig a chynnydd yng nghostau prydau ysgol a cynyddu costau bws i'r plant hynny sydd yn byw o fewn 2 i 3 milltir o'i hysgol presennol.

Yn wir, roedd gwrthwynebiad amlwg i'r ddau gynnig yma gyda sylwadau yn nodi pryderon am gynaliadwyedd y fath newid oherwydd yr effaith y byddai'n ei gael ar deuluoedd bregus a'r rhai hynny oedd gyda mwy nag un o blant. Nodwyd mewn un ymateb er engraifft y byddai newid o'r fath (cost bws ysgol) yn golygu y byddai'r teulu yn gorfod talu oddeutu £1,000 yn fwy i'r Cyngor yn flynyddol am fynd a'i phlant i'r ysgol.

Roedd amryw un hefyd yn pryderu am y llif traffic sydd am gynyddu o gwmpas ysgolion (yn enwedig y rhai Uwchradd) gan y bydd nifer o ganlyniad i'r fath newid yn cymryd eu plant i'r ysgol eu hunain. Canlyniad y cynnydd hyn mewn ceir, sydd angen ei gysidro yw'r effaith a geir ar ddiogelwch plant o gwmpas ysgolion yr Ynys.

Un pwynt a cynnig a nodwyd sy'n gysylltiedig a'r cynigion yma (symud plant o un ysgol i'r llall mewn tacsï) oedd y ffaith fod angen i'r arlwy addysg ol-16 gael ei adolygu gan nad oedd yr ymateb yn credu bod 5 ysgol uwchradd yn cynnig arlwy 6ed dosbarth o ansawdd yn gynaliadwy o gofio bod Coleg Menai yng nghanol yr Ynys.

Cynnig lle roedd y ddwy ochr l'r stori yn medru cael ei amlygu oedd yr ymgynghoriad gyda'r grwp o bobl hyn parthed gofal cartref. Roedd yna ddealltwriaeth o'r angen i gynyddu'r ffioedd am ofal cartref a tra bod amryw yn derbyn yr argymhelliad yn ddibynol ar y gallu i dalu roedd rhai hefyd yn bryderus. O'r rhai a ymatebodd dim ond 3.8% ohonynt fydda'n ail-feddwl yr angen am ofal cartref petai'r newid yn digwydd. Mae'n bwysig nodi'r o'r ymatebion yma, mai aros yr un peth parthed costau oedd yr opsiwn ffafredig gydag opsiynau o gynydd blynyddol bychan yn dilyn.

2.11.3. Lleihad mewn costau di-addysg Ysgolion

Mae'r ymateb i'r cynigion yma (4 ohonynt) yn gyffredinol yn codi pryderon dros effaith y byddai'r arbedion sy'n cael eu cynnig yn ei gael ar safonau a chyrrhaeddiad plant yr Ynys. h.y. un o'r pwyntiau mwya' cyffredin sydd yn dod i'r amlwg yw'r cwestiwn ynglyn a torri'r gyllideb glanhau yn yr ysgolion; os wneir hyn a fydd yr ysgol yn cynyddu yn ei debygolrwydd o heintiau ac o ganlyniad yn gweld absenoldebau salwch nid yn unig plant ond athrawon yn cynyddu o ganlyniad.

Un mesur i liniaru'r pryder uchod sydd yn cael ei gynnig yw'r cyfle i gynnig brechiadau ffliw i nid yn unig athrawon yr Ynys ond hefyd plant fydde o ganlyniad yn atal unrhyw salwch cyson yn ystod y tymhorau gaeafol.

Mae'r ymateb parthed arbedion salwch athrawon yn gweld y ddwy ochr. Rhai yn nodi os yw'r athrawon yn iach yna bydd y gofyn am athrawon llanw yn disgyn a caiff plant yr ysgolion eu haddysg yn rheolaidd gan athrawon llawn amser. Eraill yn nodi os yw'r athrawon yn sal yna cwestiynu beth arall ellid ei wneud.

Gofynnir hefyd drwy'r ymateb i'r maes yma, i'r Cyngor feddwl yn ddwys am yr arbediad sy'n gysylltiedig a chefnogaeth ychwanegol i blant. Noder y pryder, mai ond cynyddu'r galw ar staff rheng flaen (athrawon a cymhorthyddion) fydd hyn yn ei wneud. Y canlyniad fydd, effaith niweidiol ar lefelau salwch staff.

Ar y llaw arall cwestiynir a oes yna ormodedd o gymhorthyddion yn bresennol mewn ysgolion gan mai yn hanesyddol nid dyma oedd y model. Gofynnir oes lle i ddysgu o'r gorffennol?

Un awgrym gan y cyhoedd yw dylsa'r Cyngor drwy'r ysgolion (ac wedi gwirio'r elfen ddiogelu) ofyn os oes cymorth ar gael drwy neiniau a theidiau'r ynys I helpu plant gyda darllen a falle cymorth un i un.

Awgrym pellach sy'n cael ei nodi gan staff ysgol yn yr ymateb yw, os oes lleihad yn y gyllideb ei angen, yna dylsa'r Cyngor edrych ar leihau'r 'gyllideb gyffredinol a ddyrennir i ysgolion gan osgoi toriad trwm mewn un penawd cyllidol'. Bydda hyn wedyn yn arfogi'r Pennaeth neu'r Penaethiaid i benderfynnu sut i wneud y toriad yn eu hysgol hwy.

Nodwyd drwy'r fforwm cyllid ysgolion y dylai'r Cyngor roi arweiniad tair blynedd i ysgolion yr Ynys parthed yr arbedion disgwylidig, fydd yn eu galluogi i gynllunio'n fwy cadarn i'r dyfodol.

2.11.4. Trawsnewid Gwasanaethau neu gwneud newid yn y ffordd o ddarparu

Roedd 16 o gynigion cychwynol yn perthyn i'r thema yma ac roeddent yn amrywio o drawsnewid ein darpariaeth ieuencid I edrych ar opsiynau parthed rhesymoli trefniadau ciniawa mewn cartrefi henoed.

Yn fras, roedd yr ymateb i'r cynigion hyn yn led-cadarnhaol gyda dim ond un o'r cynnigion oedd yn cael ei godi fel pryder gan fwy nag un. Cynnig parthed ein darpariaeth i'r leuenctid oedd hwnnw lle roedd amryw un yn pryderu am ei ddyfodol tra bod eraill yn cwestiynu'r newidiadau i ofal cartref gyda'r pryder fod gymaint o newidadau yn y gwasnaeth gofal cymdeithasol yn ormod i'w ofyn o wasanaeth sydd yn gweld cynnydd yn y gofyn.

Yn ychwanegol i'r rhain roedd y mater o allanoli'r casglu o'r meysydd parcio yn cael cryn sylw gyda nifer yn dweud y dylsa'r Cyngor ei allanoli yn ei gyfanrwydd lle bod eraill yn pryderu am yr effaith y gall ei allanoli i gwmni preifat ei gael ar ddefnyddwyr.

Unwaith yn rhagor, roedd barn y bobl hyn a ymgynghorwyd a hwy yn medru deall yr angen am newid yn y ffordd yr oedd Telecare yn cael ei ariannu ac roeddent yn grediniol na fydda cynydd mewn costau yn arwain atynt yn peidio a gofyn am y gwasanaeth. Yn wir, ychydig yn wahanol i'r opsiwn am ofal cartref roedd y mwyafrif (60%) o ymatebwyr yma yn gweld yr angen ac yn cytuno byddai codiad blynyddol rheolaidd (phased implementation) yn well na un codiad mawr eleni.

Roedd amryw un yn falch ac yn gweld budd ehangach o'r cynnig i ddatblygu gwasanaeth arbennigol yng Ngharreglwyd, Caergybi.

2.11.5. Ail-strwythuro staff neu dileu swyddi gwag

Roedd amryw o gynigion yma yn amrywio o wasanaeth i wasanaeth.

Cadarnhaol oedd yr ymateb gyda'r ethos o beth oedd yn cael ei roi 'mlaen gyda chydig yn datgan falle nad oedd y Cyngor yn bod yn ddigon uchelgeisiol gyda'r maes yma. Roedd yr ymateb yn cydnabod bod cyfanswm y ffigwr a roddwyd ymlaen fel arbediad ond yn cyfateb i 11 swydd ar gyfartaledd cost o £35,000 yr un allan o oddeutu 3,000 o swyddi oedd yn cael eu cyflogi gan y Cyngor.

Cwestiynwyd yr angen am adolygiad o'r sefyllfa staffio ymhellach gyda'r disgwyliad gan y mwyafrif y gellid gwneud mwy o arbedion o'r maes yma os fydda'r gwaith hynny yn cael ei wneud yn rheolaidd.

Yn ogystal, nodwyd fod angen i'r Cyngor ymraffael ar mater o salwch hefyd gydag un sylwebydd yn nodi ffigyrau a ddefnyddwyd gan y wasg lleol dros gyfnod yr haf.

Un pwynt pellach a nodwyd ynglyn a'r maes yma oedd yr angen i fod yn fwy tryloyw parthed yr arbediad yn ei gyfanrwydd a nodi'r effaith y bydda arbediad o'r fath yn ei gael ar y gwasanaeth a gynigir gan y Cyngor.

Falle bod hyn yn bwynt i'w gadw mewn cof parthed ymgynghoriadau corfforaethol pellach gan y Cyngor Sir.

2.11.6. Cynigion Effeithlonrwydd cyffredin a toriadau i gyfraniadau

Yn gyffredinol roedd y mwyafrif o'r ymatebion yn cytuno gyda'r cynigion a roddwyd ymlaen fel rhan o'r maes yma (13 ohonynt). Roedd dau eithriad yn amlygu 'i hunan i'r ymdeimlad cadarnhaol yma –

- (i) cyfraniadau i'r ifanc
- (ii) gostwng cyllideb y Public Rights Of Way (PROW).

Roedd yr ymateb parthed gostwng cyfraniadau i'r ifanc (Mudiad Ysgolion Meithrin) yn canolbwyntio ar yr effaith dilynol, gydag amryw un yn nodi y bydda cylchoedd yn cau. Canlyniad hyn yn ol yr ymateb (gan gynnwys ymateb y Mudiad ei hun) fydda lleihau'r ddarpariaeth, nid yn unig i blant ond hefyd i rieni fydda wedyn yn lleihau'r cyfleoedd a'r adnoddau sydd yn gosod seiliau cadarn I gychwyn byd addysgol plant.

Roedd yr ymateb parthed gostwng cyllideb PROW yn cwestiynu faint o ostyngiad oedd hyn gyda'r feirniadaeth bod ei gynnig heb rhoi'r pictiwr cyflawn yn ei gwneud yn anodd i bobl ddeall yr oblygiadau.

Roeddent hefyd yn gweld y gostyngiad yn rhywbeth a all effeithio ar dwristiaeth, iechyd, amgylchedd ac addysg.

2.11.7. Cynlluniau Gwariant Sylweddol

Drwy'r ymgynghoriad am y tro cyntaf eleni bu i'r Cyngor ymgynghori ar ei gynlluniau gwariant sylweddol (neu'r gwariant cyfalaf) sydd yn yr arfaeth ar gyfer 2017/18.

Y gred yw bod hwn yn gam i'r cyfeiriad cywir ac yn dangos i drigolion yr Ynys beth sydd ar y gweill ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod nid yn unig o safbwynt arbedion ond hefyd bellach o safbwynt gwariant ar welliannau i'r dyfodol. Unwaith yn rhagor, mae'r ymateb i'r cynlluniau yma yn led-gadarnhaol gydag amryw i fan sylwadau yn cael eu pasio ar amryw un.

O'r sylwadau a dderbyniwyd i'r gwrthwyneb y pwynt mwya cyffredin sydd yn cael ei gwestiynu / feirniadu yw'r ffaith bod cynlluniau i wario yn agos am £1miliwn ar safleoedd i sipsiwn a theithwyr. Y gred yw bod hyn yn ddiffygiol yn yr hinsawdd sydd ohoni ac os mai Llywodraeth Cymru sydd yn arwain yna dylsa'r llywodraeth ei ariannu.

2.12. Mae'r uchod hefyd yn dangos ac yn datgan ar amryw o adegau y diffyg ymwybyddiaeth sydd yn bodoli o fewn y drafodaeth ehangach ar arbedion a cynlluniau gwariant (cyfalaf) ar beth a pham fod y cynigion yn cael eu cynnig. Falle bod lle i gyfleu hyn yn wahanol i'r dyfodol gan hysbysu'r trigolion pam na ellid defnyddio cyllid cyfalaf i wneud arbedion referniw. Bydde hwn yn wers i'w dysgu i'r dyfodol.

2.13. Fel rhan o'r ymgynghoriad, cafwyd ymateb ffurfiol gan ddau Gyngor Tref –

2.13.1. Cyngor Tref Beaumaris a

2.13.2. Chyngor Tref Amlwch.

Roedd ymateb Cyngor Tref Beaumaris yn pryderu am effeithiau'r newidiadau a nodwyd ynghynt yn yr adroddiad ac roeddent yn cyd-fynd a'r pryder sydd wedi ei nodi eisoes parthed cynnydd mewn prisiau cinio ysgol / costau bws / lleihad yn y gyllideb glanhau ysgolion ynghyd a'r cynnig arfaethedig o gynyddu'r treth Cyngor o 3%.

- 2.14.** Parthed yr ymateb eang a gafwyd yn gysylltiedig ar treth Cyngor roedd y mwyafrif o ymatebwyr yn erbyn unrhyw fath o godiad, er bod rhai yn medru gweld y rhesymeg pam fod y fath godiad yn cael ei wyntyllu fel cynnig ac y byddai'n well ganddynt hwy dalu'r codiad na gweld gwasanaethau yn cael eu torri ymhellach.
- 2.15.** Roedd Cyngor Tref Amlwch ar y llaw arall yn tynnu sylw at y ffaith ac yn pryderu nad oedd y cynlluniau cyfalaf presennol yn edrych i adeiladu a chynnig unedau diwydiannol ychwanegol yn y dref a fyddai yn eu tyb hwy yn galluogi busnesau i ehangu yn ogystal a bod yn ffordd o ddenu busnesau newydd i'r ardal, yn enwedig gyda datblygiadau Wylfa Newydd ar y gorwelion. Yr oeddent hefyd o'r farn y dylsa costau teithio aelodau (i Langefni) gael eu cwtogi fel rhan o'r cynigion.
- 2.16.** I gloi felly, mae'r ymateb wedi bod yn gynhwysfawr ac ymatebion wedi ei dderbyn drwy nifer o ffyrdd gwahanol. Mae'r ymateb drwy'r cyfryngau cymdeithasol yn cynyddu ac mae'r gwaith a wnaed gan swyddogion ac aelodau wedi medru sicrhau bod llais yr ifanc / y defnyddiwr / y bobl hyn a grwpiau anodd l'w cyrraedd wedi cael ei glywed fel rhan o'r ymgynghoriad yma.
- 2.17.** Mae gwersi wedi ei dysgu ac mae lle inni fod yn datblygu'r rhain ac yn gwella ymhellach l'r dyfodol yn ein ymgynghoriadau rheolaidd.

ARBEDION I'W GWEITHREDU YN 2017/18 - SAVINGS TO BE IMPLEMENTED IN 2017/18

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Ardebion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Addysg Ysgolion / Education Schools	Ysgolion Cynradd ac Uwchradd / Primary and Secondary Schools	Lleihau y costau Cytundeb Glanhau 50% / Reduce the cleaning contract costs by 50%	Lleihad mewn costau ysgol nad ydynt yn costau dysgu / Reduction in non teaching school costs	116	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.
Addysg Ysgolion / Education Schools	Ysgolion Cynradd / Primary Schools	Arbedion trwy wneud defnydd gwell o gontractau corfforaethol (caffael) e.e. ynni, papur, defnydd swyddfa, dodrefn / Savings from making better use of corporate contracts (procurement) e.g. energy, paper, office supplies, furniture	Ail Dendro neu arbedion Caffael / Re-tendering or procurement savings	170	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Arbedion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Addysg Ysgolion / Education Schools	Staffio - Ysgolion Cynradd ac Uwchradd / Staffing - Primary and Secondary	Lleihau lefel o Salwch - Lleihau Costau athrawon llanw (torri premiwm 10%) / Reduce sickness level - reduce cost of supply teachers (cut the premium 10%)	Lleihad mewn costau ysgol nad ydynt yn costau dysgu / Reduction in non teaching school costs	100	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Addysg / Education	Ieuenctid / Youth	Trawsnewid Gwasanaeth Ieuenctid / Youth Service Transformation	Trawsnewid Gwasnaeth / Service Transformation	50	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.
Addysg / Education	Prydau Ysgol/ School Meals	Cynyddu y prisiau at lefel awdurdodau eraill sef o £2.10 y diwrnod i £2.20 / Increase the price to the same level as other authorities i.e. from £2.10 per day to £2.20	Cynhyrchu Incwm / Income Generation	60	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.
Addysg / Education	Cynnal	Lleihau cyfraniad at gostau rheoli cwmni Cynnal / Reduce contribution towards the management costs of Cynnal	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol / General Efficiency Savings	30	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Arbedion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Addysg / Education	CBAC : WJEC	Torri Cyfraniad tuag at y CBAC / Reduce contribution towards WJEC	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol / General Efficiency Savings	20	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Addysg / Education	William Mathias	Lleihau costau tuag at gwasanaeth cerdd William Mathias / Reduce costs towards William Mathias music service	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol / General Efficiency Savings	7	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Addysg Ysgolion / Education Schools	Ysgolion Cynradd ag Uwchradd / Primary and Secondary Schools	Lleihau costau cymhorthyddion / Reduce Support Assistants' costs	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol / General Efficiency Savings	490	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Arbedion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Adnoddau / Resources	Staffio Cyfrifeg / Accountancy Staff	Yn dilyn ail strwythuro / Following restructure	Arbedion a gynhrychir drwy ail strwythuro staff / Savings generated through staff restructure	50	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Adnoddau / Resources	Staffio R & B / Staff R & B	Yn dilyn ail stwythuro / Following restructure	Arbedion a gynhrychir drwy ail strwythuro staff / Savings generated through staff restructure	50	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Adnoddau / Resources	Costau Postio / Postage	Stopio creu a postio slip cyflog papur. Staff yn cael mynediad i system electronig (Amdanafi)/ Stop creating and printing paper payslips. Staff to have access to electronic system (My View)	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol / General Efficiency Savings	21	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Arbedion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Busnes y Cyngor / Council Business	Costau Papur / Paper Costs	Lleihau cyllideb papur trwy ddefnyddio papurau Pwyllgor electronig / Reduce the paper budget as a result of using electronic Committee papers	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol / General Efficiency Savings	15	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Busnes y Cyngor / Council Business	Ymchwil Scrwtini / Scrutiny Research	Dileu gyllideb sydd heb ei ddefnyddio / Delete an unused budget	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol / General Efficiency Savings	3	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Arbedion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd / Planning & Public Protection	Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd / Joint Planning Policy Unit	Lleihau y gyllideb / Reduce the budget	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol / General Efficiency Savings	30	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd / Planning & Public Protection	Tîm Gweinyddol / Administration Team	Adolygu y strwythur staffio ar draws y pump swyddogaeth / Review the staffing structure across the five functions	Arbedion a gynhyrchir drwy ail strwythuro staff / Savings generated through staff restructure	24	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd / Planning & Public Protection	Iechyd Amgylcheddol a Safonau Masnach / Environmental Health and Trading Standards	Adolygu y sefyllfa staffio / Review Staffing position	Arbedion a gynhyrchir drwy ail strwythuro staff / Savings generated through staff restructure	22	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Ardebion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Cynllunio & Gwarchod y Cyhoedd / Planning & Public Protection	Cofrestryddion, Genedigaethau, Marwolaethau, Priodasau / Registrars, Births, Deaths and Marriages	Codi lefel y gyllideb i gyd-fynd gyda'r gwir incwm / Raise the level of the budget to match the actual income	Cynhyrchu Incwm / Income Generation	20	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd / Planning & Public Protection	Rheoli Pla / Pest Control	Lleihau Costau / Reduce Costs	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol / General Efficiency Savings	10	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Diwylliant / Culture	Melin Llynnon Mill	Trosglwyddo Melin Llynnon / Transfer Llynnon Mill	Rhoi'r Gorau neu Trosglwyddo Gwasanaeth / Cessation or Transfer of Service	40	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.
Dywylliant / Culture	Ynys Lawd / South Stack	Dod â'r cytundeb i ben / Terminate the agreement	Rhoi'r Gorau neu Trosglwyddo Gwasanaeth / Cessation or Transfer of Service	13	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Arbedion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Diwylliant / Culture	Carchar a Llys / Gaol & Courthouse	Trosglwyddo yCarchar a'r Llys / Transfer Beaumaris Gaol & Courthouse	Rhoi'r Gorau neu Trosglwyddo Gwasanaeth / Cessation or Transfer of Service	4	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.
Economaidd. Hamdden a Morwrol / Economic, Leisure & Maritime	Incwm Nofio / Swimming Income	Cynyddu y targedau incwm / Increase Income Targets	Cynhyrchu Incwm / Income Generation	35	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Economaidd. Hamdden a Morwrol / Economic, Leisure & Maritime	Doc Pysgod Caergybi / Holyhead Fish Dock	Dileu y Gyllideb yn dilyn trosglwyddo'r ased o'r Cyngor yn 2016/ Removal of Budget following the transfer of the asset from the Council in 2016	Rhoi'r Gorau neu Trosglwyddo Gwasanaeth / Cessation or Transfer of Service	23	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Ardebion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Economaid. Hamdden a Morwrol / Economic, Leisure & Maritime	Cynyddu Incwm / Arbedion mewn Canolfannau Hamdden / Increase Income Efficiency Savings at Leisure Centres	Lleihau oriau Glanhau yn y 3 canolfan / Reduce Cleaning hours at the 3 Centres	Trawsnewid Gwasnaeth / Service Transformation	10	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Economaid. Hamdden a Morwrol / Economic, Leisure & Maritime	Staffio Hamdden / Staffing Leisure	Adolygu y sefyllfa staffio/ Review the staffing position	Arbedion a gynhyrchir drwy ail strwythuro staff / Savings generated through staff restructure	6	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Economaid. Hamdden a Morwrol / Economic Leisure & Maritime	Cynyddu Incwm / Arbedion mewn Canolfannau Hamdden / Increase Income Efficiency Savings at Leisure Centres	Allanoli y Caffi yn Amlwch / Outsource the Café at Amlwch	Rhoi'r Gorau neu Trosglwyddo Gwasanaeth / Cessation or Transfer of Service	5	Ni fydd newid sylweddol yn y ddarpariaeth, er gall darparwyr newydd fod yn eu lle. / There will be no substantive change to provision although new providers may be in place

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Arbedion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Economaid. Hamdden a Morwrol / Economic, Leisure & Maritime	Cymorth Cyllidol i weithgareddau Twristiaeth y Haf / Financial Support for Summer Tourism Events	Lleihau y Gyllideb / Reduce the Budget	Lleihad mewn grantiau / Reduction in Grants	2	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Oedolion / Adults	Henoed - Eraill / Other Elderly	Harmoneiddio ffioedd Teleofal/ Harmonisation of Telecare fees	Trawsnewid Gwasnaeth / Service Transformation	10	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.
Oedolion / Adults	Gofal preswyl/ Residential care	Datblygu gwasanaethau arbenigol yn Garreglwyd - arbedion o leoliadau allsirol/ Develop specialist services in Garreglwyd - savings from out-of-county placements	Trawsnewid Gwasnaeth / Service Transformation	20	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.
Oedolion / Adults	Gofal dydd/ Day care	Adolygu trefniadau trafnidiaeth gofal dydd/ Review Day care transportation arrangements	Trawsnewid Gwasnaeth / Service Transformation	15	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.
Oedolion / Adults	Gofal cartref/ Home care	Cynnydd mewn ffioedd Gofal cartref mewnol/ Increase in internal Home care fees	Cynhyrchu Incwm / Income Generation	100	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Arbedion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Oedolion / Adults	Gofal cartref/ Home care	Prosiect Gofalwr Sengl/ Single Carer Project	Trawsnewid Gwasnaeth / Service Transformation	75	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.
Oedolion / Adults	Gofal cartref/ Home care	Taliadau Uniongyrchol/ Direct Payments	Trawsnewid Gwasnaeth / Service Transformation	50	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.
Oedolion / Adults	Gofal preswyl a gofal dydd/ Residential care & day care	Arbedion o fewn yr Uned Ddarparu/ Efficiency savings within the Provider Unit	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol / General Efficiency Savings	50	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.
Oedolion / Adults	Llety cysgodol/ Sheltered accomodation	Dileu cyllideb sydd yn weddill ar gyfer y gwasanaeth Wardeiniad/ Remove remaining budget for Warden service	Dileu swyddi gwag / Delete vacant posts	36	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.
Oedolion / Adults	Gofal dydd/ Day care	Adolygu contractau gwasanaethau dydd i glientiaid gydag anableddau dysgu/ Review of day services' contracts for clients with learning disabilities	Trawsnewid Gwasnaeth / Service Transformation	21	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Ardebiion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Oedolion / Adults	Gofal preswyl a gofal cartref/ Residential care & home care	Model gofal - Penucheldre/ Care model - Penucheldre	Trawsnewid Gwasnaeth / Service Transformation	2	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.
Oedolion / Adults	Gofal preswyl / Residential care	Lleihau lleoliadau preswyl/ Reduce residential places	Trawsnewid Gwasnaeth / Service Transformation	150	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done..
Oedolion / Adults	Llety gyda chefnogaeth / Supported Accommodation	Pecynnau cymorth canlyniadau gyda ffocws penodol - byw gyda chefnogaeth/ Outcome focused support packages - supported living	Trawsnewid Gwasnaeth / Service Transformation		
Oedolion / Adults	Arlwyo Cartrefi Preswyl / Catering Residential Care Homes	Asesu opsiynau a'i gwireddu i unai allanoli neu rhesymoli / Assess options and implement to either outsource or rationalise	Trawsnewid Gwasnaeth / Service Transformation	30	Ni fydd newid sylweddol yn y ddarpariaeth, er gall darparwyr newydd fod yn eu lle. / There will be no substantive change to provision although new providers may be in place
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo / Highways, Waste & Property	Rent ychwanegol ar gyfer y mân-ddaliadau / Additional Rents from Smallholdings	Increase Income Budget and reduce Repairs and Maintenance Budget	Cynhyrchu Incwm / Income Generation	150	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau. / The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Ardebion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Priffyrdd Gwastraff ac Eiddo / Highways, Waste & Property	Cyfleusterau Cyhoeddus / Public Conveniences	Allanoli Cyfleusterau Cyhoeddus a lleihau costau rhedeg y rhai sy'n cael eu cadw / Outsourcing Public Conveniences and reduce the running costs of those that are kept	Rhoi'r Gorau neu Trosglwyddo Gwasanaeth / Cessation or Transfer of Service	26	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo / Highways, Waste & Property	Staffio Ystadau / Estates Staffing	Adolygu trefniadau staffio / Review staffing arrangements	Arbedion a gynhyrchir drwy ail strwythuro staff / Savings generated through staff restructure	27	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo / Highways, Waste & Property	Contract Cynnal Ffyrdd / Highway Maintenance Contract	Lleihau'r gyllideb referniw trwy defnyddio y gyllideb cyfalaf i sicrhau fod cyfanswm y gwariant yn cyrraedd yr isafswm sydd ei angen / Reduce the revenue budget by using the capital budget to ensure that the total expenditure reaches the minimum value required	Ail Dendro neu arbedion Caffael / Re-tendering or procurement savings	50	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Ardebion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo / Highways Waste & Property	Staffio Cynnal a Chadw (Eiddo) / Maintenance Staffing (Property)	Adolygu trefniadau staffio / Review staffing arrangements	Arbedion a gynhyrchir drwy ail strwythuro staff / Savings generated through staff restructure	35	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo / Highways, Waste & Property	Cynnal a Chadw / Repairs and Maintenance	Apwyntio swyddog i wneud gwaith cynnal a chadw cyffredinol yn hytrach na apwyntio contractwyr allanol / Appoint officer for general Repairs and Maintenance work, rather than to appoint an external contractor	Trawsnewid Gwasnaeth / Service Transformation	5	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Priffyrdd Gwastraff ac Eiddo / Highways Waste & Property	Trafnidiaeth Cymunedol Môn/ Mon Community Transport	Lleihau y gyllideb 10% / Reduce the budget 10%	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol / General Efficiency Savings	12	Bydd angen gwneud Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb / An Equalities Impact Assessment will need to be done.

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Ardebion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Priffyrdd Gwastraff ac Eiddo / Highways Waste & Property	Glanhau / Cleaning	Adolygu trefniadau glanhau y Pencadlys / Review Headquarters Cleaning arrangements	Trawsnewid Gwasnaeth / Service Transformation	7	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo / Highways, Waste & Property	Lleihau Costau Dŵr / Reduced Water Charges	Lleihau cyllideb cyfleustodau / Reduction in Utilities budget	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol / General Efficiency Savings	6	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Arbedion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Priffyrdd Gwastraff ac Eiddo / Highways Waste & Property	Cytundeb Casglu Gwastraff / Waste Collection Contract	Arbedion cyffredinol ar y cytundeb Gwastraff / General saving on Waste Contract	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol / General Efficiency Savings	6	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Priffyrdd Gwastraff ac Eiddo / Highways, Waste & Property	Patrôl Croesi ger Ysgolion / School Crossing Patrol	Adolygu Patrôl Croesi ger Ysgolion / Review School Crossing Patrol	Trawsnewid Gwasnaeth / Service Transformation	5	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo / Highways, Waste & Property	Hawlio Tramwy Cyhoeddus / Public Right of Way	Lleihau Cyllideb Hawliau Tramwy Cyhoeddus / Reduce Public Rights of Way budget	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol / General Efficiency Savings	5	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Ardebion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo / Highways, Waste & Property	Rheoli Parcio/ Parking Management	Adolygu trefniadau gorfodi parcio / Review Parking Enforcement arrangements	Trawsnewid Gwasnaeth / Service Transformation	5	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Tai / Housing	Adnewyddiad Sector Breifat/Private Sector Renewal	Incwm drwy ymgymryd â gwaith Tystysgrifau Perfformiad Ynni / Income from undertaking Energy Performance Certificate work	Cynhyrchu Incwm / Income Generation	19	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Tai / Housing	Adnewyddiad Sector Breifat/Private Sector Renewal	Ffi am waith y Swyddog Tai Gwag/ Fee for work undertaken by the Empty Homes Officer	Cynhyrchu Incwm / Income Generation	10	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Arbedion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Tai / Housing	Adnewyddiad Sector Breifat/Private Sector Renewal	Incwm o arolygu ail-brynu cyn eiddo'r cyngor/ Income from assessing the repurchase of former Council houses	Cynhyrchu Incwm / Income Generation	7	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Tai / Housing	Digartrefedd/ Homelessness	Codi'r ffi gweinyddu Rhestr Aros Tai i Gymdeithasau Tai a'r Cyfrif Refeniw Tai / Increased fee for the Housing Register work to Housing Associations and the Housing Revenue Account	Cynhyrchu Incwm / Income Generation	5	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Trawsnewid / Transformation	Swyddi Gwag / Vacant Posts	Dileu y gyllideb am swyddi gwag tu fewn i'r gwasanaeth / Delete the budget for vacant posts within the service	Dileu swyddi gwag / Delete vacant posts	50	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Arbedion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Trawsnewid / Transformation	Tŷ William Jones	Terfynnu Les Tŷ William Jones / End the Lease of Ty William Jones	Rhoi'r Gorau neu Trosglwyddo Gwasanaeth / Cessation or Transfer of Service	20	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Trawsnewid / Transformation	Cyfathrebu / Communications	Arbedion costau Cyfryngau / Media Cost Savings	Rhoi'r Gorau neu Trosglwyddo Gwasanaeth / Cessation or Transfer of Service	2	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Trawsnewid / Transformation	Agenda Lleol 21 / Local Agenda 21	Dileu y Gyllideb - Dim ei angen bellach / Removal of Budget - No longer required	Dileu cyllidebau sydd heb eu defnyddio / Remove Unused Budgets	3	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Savings to be Implemented / Arbedion i'w weithredu 2017/18 £'000	
Trawsnewid / Transformation	Adnoddau Dynol / Human Resources	Lleihau cyllideb costau teithio / Reduce travel budget	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol / General Efficiency Savings	2	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, peryglu cyfle cyfartal neu'n negyddol effeithio ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
Trawsnewid / Transformation	Newyddion Môn	Lleihau costau trwy peidio cynhyrchu fersiwn papur / Reduce costs by not producing a paper copy	Rhoi'r Gorau neu Trosglwyddo Gwasanaeth / Cessation or Transfer of Service	2	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon, effeithio'n andwyol ar grwpiau gwarchoddedig, beryglu cyfle cyfartal na'n effeithio'n negyddol ar y berthynas rhwng gwahanol grwpiau./ The proposed financial saving will not unlawfully discriminate, impact adversely on protected groups, compromise equality of opportunity or negatively affect relations between different groups
			CYFANSWM / TOTAL	2,444	

**ARBEDION NODWYD NA FYDDAI'N BOSIB EU GWEITHREDU /
SAVINGS IDENTIFIED AS NOT POSSIBLE TO IMPLEMENT**

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Arbedion nad yw'n bosib eu gweithredu 2017/18 / Savings not possible to implement 2017/18 £'000	
Addysg Ysgolion / Education Schools	Ysgolion Cynradd a Uwchradd / Primary and Secondary Schools	Lleihau y costau Cytundeb Glanhau 50% / Reduce the cleaning contract costs by 50%	Lleihad mewn costau ysgol nad ydynt yn costau dysgu / Reduction in non teaching school costs	114	Yn dilyn adolygiad o'r ddarpariaeth ar ôl y cynnig cychwynnol o'r arbedion yn y gyllideb, nodwyd nad yw'n bosib i leihau'r gorbenion rheoli yn ogystal â gorbenion sefydlog arall i gyflawni'r arbediad gyfan. / A review of the provision following the initial budget saving proposal has identified that it is not possible to reduce the management overheads as well as other fixed overheads to delivery the entire saving
Addysg / Education	Cludiant / Transport	Codi pris trafnidiaeth llai na 2 neu 3 milltir i adennill y gost yn llawn sef o £80 y flwyddyn i £465 / Increase the cost of transport for pupils who live within 2 or 3 miles to fully recover the cost i.e. from £80 per annum to £465	Cynhyrchu Incwm / Income Generation	13	Addaswyd i lawr yr amcangyfrif o'r incwm ychwanegol posib y byddai'n cael ei greu gan y cynnydd. / The estimate on the potential additional income that the increase would generate was revised downwards
Addysg / Education	Cludiant / Transport	Cludo disgyblion ôl 16 yn ol i'r Ysgol parhaol o'i lleoliad olaf y dydd, yn hytrach nag adref / Transport Post 16 pupils back to their permanent School, rather than to their home	Cynhyrchu Incwm / Income Generation	48	Mae'r newid yma eisoes wedi ei gyflwyno, felly, byddai'n gyfrif dwbl./ This change has already been introduced and, therefore, would be a double count.

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Arbedion nad yw'n bosib eu gweithredu 2017/18 / Savings not possible to implement 2017/18 £'000	
Diwylliant / Culture	Carchar a Llys / Gaol & Courthouse	Trosglwyddo y Carchar a'r Llys Biwmares / Transfer Beaumaris Gaol & Courthouse	Rhoi'r Gorau neu Trosglwyddo Gwasanaeth / Cessation or Transfer of Service	2	Y gyllideb gwirioneddol ar gyfer Carchar a Llys Biwmares oedd £4k, ddim £6k fel nodwyd yn gyntaf./ Actual budget was £4k for Beaumaris Gaol & Courthouse not £6k as was first noted.
Economaid. Hamdden a Morwrol / Economic Leisure & Maritime	Doc Pysgod Caergybi / Holyhead Fish Dock	Dileu y Gyllideb yn dilyn trosglwyddo'r ased o'r Cyngor yn 2016 / Removal of Budget following the transfer of the asset from the Council in 2016	Rhoi'r Gorau neu Trosglwyddo Gwasanaeth / Cessation or Transfer of Service	5	Angen cymryd £5k incwm allan o'r arbediad gwreithiol arfaethedig gan ei fod yn perthyn i wasanaeth arall (Eiddo). / £5k income needed to be taken out of the original saving proposal as it belonged to another service. (Property)
Oedolion / Adults	Gofal dydd/ Day care	Rhesymoli gwasanaethau dydd - Anableddau Dysgu/ Rationalisation of Day Services - Learning Disability	Trawsnewid Gwasanaeth / Service Transformation	15	Y gyllideb yn gorwario ar hyn o bryd, felly, nid yw'n bosib i gynnig arbediad. / Budget is currently overspending, therefore, it is not possible to propose this saving.
Priffyrdd Gwastraff ac Eiddo / Highways Waste & Property	Cyfleusterau Cyhoeddus / Public Conveniences	Allanoli Cyfleusterau Cyhoeddus a lleihau costau rhedeg y rhai sy'n cael eu cadw / Outsourcing Public Conveniences and reduce the running costs of those that are kept	Rhoi'r Gorau neu Trosglwyddo Gwasanaeth / Cessation or Transfer of Service	24	Yn dilyn gwaith a waned gan yr Adran Priffyrdd, ni fydd hi'n bosib i symud ymlaen gyda Chynlluniau Traeth Coch na Phorthdafarch. / Following work undertaken by the Highways Department, it will not be possible to move ahead with Traeth Coch or Porthdafarch Schemes at this time.

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Arbedion nad yw'n bosib eu gweithredu 2017/18 / Savings not possible to Implement 2017/18 £'000	
Priffyrdd Gwastraff ac Eiddo / Highways Waste & Property	Staffio Ystadau / Estates Staffing	Adolygu trefniadau staffio / Review staffing arrangements	Arbedion a gynhyrchir drwy ail strwythuro staff / Savings generated through staff restructure	37	Yn dilyn adolygiad o'r strwythur, dim ond un swydd fydd hi'n bosib i'w dynnu o'r sefydliad. / Following the review of the structure, it will only be possible to remove one post from the establishment.
Priffyrdd Gwastraff ac Eiddo / Highways, Waste & Property	Staffio Cynnal a Chadw (Eiddo) / Maintenance Staffing (Property)	Adolygu trefniadau staffio / Review staffing arrangements	Arbedion a gynhyrchir drwy ail strwythuro staff / Savings generated through staff restructure	15	Dim ond £35k o'r arbedion effeithlonrwydd gwreiddiol arffaethedig o £50k sy'n bosib, gan fod £15k yn ymwneud â chyllidebau atgyweiriadau a cynnal a chadw sy'n eistedd yng ngwasanaethau arall. / Only £35k of the original proposed efficiency saving of £50k is possible as £15k relates to R & M budgets sitting in other services.
Trawsnewid / Transformation	Swyddi Gwag / Vacant Posts	Dileu y gyllideb am swyddi gwag tu fewn i'r gwasanaeth / Delete the budget for vacant posts within the service	Dileu swyddi gwag / Delete vacant posts	40	O'r £90k y cynigwyd yn wreiddiol, dim ond £50k y gellir ei gyflawni gan mai ond 1 o'r 2 swydd sydd ar y rhestr sefydliad, swydd tymor sefydlog odd y llall a ariannwyd drwy ffynonellau arall. / Of the £90k that was originally proposed only £50k can be achieved as only 1 of the 2 posts is on the establishment list the other post was a fixed term post funded through other sources.

Gwasanaeth / Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori / Category	Arbedion nad yw'n bosib eu gweithredu 2017/18 / Savings not possible to Implement 2017/18 £'000	
Trawsnewid / Transformation	Cyfathrebu / Communications	Arbedion costau Cyfryngau / Media Cost Savings	Rhoi'r Gorau neu Trosglwyddo Gwasanaeth / Cessation or Transfer of Service	1	Arbediad effeithlonrwydd arfaethedig gwreiddiol odd £3k, fodd bynnag, dim ond £2k oedd y gyllideb. Original efficiency saving proposal was £3k however the budget was only £2k.
			CYFANSWM / TOTAL	314	

**CYNIGION ARBEDION HEB EU CYNWYS YN Y GYLLIDEB ARFAETHEDIG TERFYNOL
SAVINGS PROPOSALS NOT INCLUDED IN THE FINAL BUDGET PROPOSALS**

Gwasanaeth/ Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori/ Category	Arbedion ddim yn cael eu gweithredu 2017/18 / Savings not Implemented 2017/18	
				£'000	
Addysg / Education	Ieuenctid / Youth	Trawsnewid Gwasanaeth Ieuenctid / Youth Service Transformation	Trawsnewid Gwasanaeth / Service Transformation	40	Gostyngir yr arbedion arfaethedig yng nghyllideb y Gwasanaeth Ieuenctid i £50k, ond bydd yr arbediad gwirioneddol yn ddibynnol ar y penderfyniad terfynol ar y Gwasanaeth Ieuenctid. Bydd amryw o opsiynau i'r Pwyllgor Gwaith ei ystyried. / The proposed savings in the Youth Service budget is reduced to £50k but the actual saving will be dependent on the final decision on the Youth Service. There will be various options for the Executive to consider.
Addysg / Education	Cludiant / Transport	Codi pris trafndiaeth llai na 2 neu 3 milltir i adennill y gost yn llawn, sef o £80 y flwyddyn i £465 / Increase the cost of transport for pupils who live within 2 or 3 miles to fully recover the cost i.e. from £80 per annum to £465	Cynhyrchu Incwm / Income Generation	37	Dangosodd yr ymgynghoriad cyhoeddus fod cynnydd o £80 i £465 yn cael ei ystyried i fod yn gynnydd afresymol. Bydd cynnydd o 310 y flwyddyn yn lleihau rhywfaint o'r diffyg yn incwm y gyllideb yma. / The public consultation showed that an increase from £80 to £465 was considered to be an unreasonable increase. A £10 increase per annum will reduce some of the shortfall in income for this budget
Addysg / Education	Blynyddoedd Cynnar / Early Years	Lleihau ein cyfraniadau i'r mudiadau blynyddoedd cynnar / Reduce our contribution towards early years organisations	Lleihad mewn grantiau / Reduction in Grants	35	Mae angen cynnal trafodaethau hefo Swfydliadau Blynyddoedd cyn gellir gwneud unrhyw benderfyniad ar hyn. / Negotiations with the Early Years Organisations need to be undertaken before any decision on this can be taken.

Gwasanaeth/ Service	Cyllideb / Budget	Gweithred / Action	Categori/ Category	Arbedion ddim yn cael eu gweithredu 2017/18 / Savings not Implemented 2017/18 £'000	Gwasanaeth/ Service
Diwylliant / Culture	Llyfrgelloedd / Libraries	Trawsnewid y Gwasanaeth Llyfrgelloedd / Library Service Transformation	Trawsnewid Gwasnaeth / Service Transformation	30	Bydd yr arbedion arfaethedig yng Ngwasanaethau Llyfrgell yn cael eu gohirio am un flwyddyn ariannol i ganiatau cynnal ymgyngoriad llawn ac i aelodau'r Pwyllgor Gwaith gael manylion o'r holl opsiynnau ar gael iddynt. / The proposed savings in the Library Services is to be delayed for one financial year in order to allow full consultation to take place and for the members of the Executive have details of all options available to them.
			CYFANSWM / TOTAL	142	

CYNIGION ARBEDION HEB EU CYNWYS YN Y GYLLIDEB ARFAETHEDIG DERFYNOL

	Cyllideb Ddi-symyd yn dilyn Setliad Dros Dro	Addasiad i'r Gyllideb Ddisymud	Arbedion	Pwysau Cyllidebol	Cyllideb Arfaethedig Terfynnol 2017/18
	£	£	£	£	£
Addysg a Diwylliant	49,086,030	-45,380	-1,100,000	715,000	48,655,650
Gwasanaethau Oedolion	22,759,490	185,000	-559,000	425,000	22,810,490
Gwasanaethau Plant	7,611,780		0	35,000	7,646,780
Gwasanaethau Tai	862,820		-41,000	205,000	1,026,820
Amgylcheddol a Technegol	14,102,090		-339,000		13,763,090
Cymunedol ac Adfywio Economaidd	4,187,720	1,500	-187,000		4,002,220
Trawsnewid Corfforaethol	3,822,980		-79,000		3,743,980
Adnoddau (cynnwys Budd-daliadau a roddwyd)	2,863,630	125,000	-121,000	35,000	2,902,630
Busnes y Cyngor	1,525,480	10,000	-18,000		1,517,480
Rheoli Corfforaethol	760,580				760,580
Cyfanswm Cyllidebau Gwasanaeth	107,582,600	276,120	-2,444,000	1,415,000	106,829,720
Costau Corfforaethol a Democrataidd	1,914,530				1,914,530
Ad-dalu i CRT	-621,950				-621,950
Ardollau	3,322,596	12,137			3,334,733
Cyllido Cyfalaf	8,854,332	-705,000			8,149,332
Rhyddhad Trethi Dewisol	60,000				60,000
Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor	5,600,000				5,600,000
Cyfanswm Cyllidebau a Ddyranwyd	126,712,108	-416,743	-2,444,000	1,415,000	125,266,365
Cyllidebau Wrth Gefn a Chyffredinol	1,547,000	30,000		-200,000	1,377,000
Cyfanswm Cyllideb 2017/18	128,259,108	-386,743	-2,444,000	1,215,000	126,643,365
Ariannwyd gan					
Grant Cynnal Refeniw	69,286,000	364,000			69,650,000
Treth Annomestig Cenedlaethol	23,002,000				23,002,000
Y Dreth Gyngor yn cynnwys Premiwm y Dreth Gyngor	33,072,692	432,308			33,505,000
Cronfeydd Wrth Gefn y Cyngor				490,000	490,000
Cyfanswm Cyllid	125,360,692	796,308	0	490,000	126,647,000
Balans i'r Gronfa Wrth Gefn Cyffredinol					-3,635

